

ΕΚΘΕΣΗ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΙΝΔΥΝΩΝ

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2018

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	3
ΔΙΕΥΘΥΝΤΙΚΗ ΣΥΝΟΨΗ	4
ΑΝΑΛΥΣΗ ΕΥΑΙΣΘΗΣΙΑΣ ΤΩΝ ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΩΝ ΠΡΟΒΛΕΨΕΩΝ ΣΤΙΣ ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΣΕ ΜΕΓΑΛΕΣ ΔΙΑΚΥΜΑΝΣΕΙΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ	5
ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ	5
ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΧΡΕΟΥΣ	10
ΕΚΘΕΣΗ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ ΣΕ ΕΝΔΕΧΟΜΕΝΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΟΜΕΝΩΝ ΕΓΓΥΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ ΠΟΥ ΑΠΟΡΡΕΟΥΝ ΑΠΟ ΔΙΚΑΣΤΙΚΕΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΠΟΥ ΕΙΝΑΙ ΣΕ ΕΚΚΡΕΜΟΤΗΤΑ ΚΑΘΩΣ ΚΑΙ ΔΑΝΕΙΩΝ	15
ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΕΣ ΕΓΓΥΗΣΕΙΣ	15
ΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΩΝ ΔΑΝΕΙΩΝ	21
ΑΓΩΓΕΣ ΠΟΥ ΕΙΝΑΙ ΣΕ ΕΞΕΛΙΞΗ	26
ΚΙΝΔΥΝΟΙ ΑΠΟ ΑΠΑΛΛΟΤΡΙΩΣΕΙΣ ΤΕΜΑΧΙΩΝ ΓΗΣ	28
ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΟΙ ΚΙΝΔΥΝΟΙ ΠΟΥ ΠΡΟΚΥΠΤΟΥΝ ΑΠΟ ΤΟΝ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΤΟΜΕΑ, ΤΟΥΣ ΚΡΑΤΙΚΟΥΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥΣ, ΤΙΣ ΟΝΤΟΤΗΤΕΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ, ΤΙΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ, ΤΙΣ ΚΡΑΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΤΙΣ ΣΥΜΠΡΑΞΕΙΣ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ-ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΤΟΜΕΑ	30
ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ	30
ΟΝΤΟΤΗΤΕΣ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ	37
ΑΡΧΕΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ	47
ΣΥΜΠΡΑΞΕΙΣ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΤΟΜΕΑ	49

Βάσει του Άρθρου 58 του περί Δημοσιονομικής Ευθύνης και Δημοσιονομικού Πλαισίου Νόμου, ο Υπουργός Οικονομικών είναι υπεύθυνος για την εποπτεία των δημοσιονομικών κινδύνων που ενδέχεται να έχουν σημαντική επίπτωση στα δημόσια οικονομικά. Σύμφωνα με το πιο πάνω Άρθρο, ο Υπουργός Οικονομικών ετοιμάζει και υποβάλει έκθεση δημοσιονομικών κινδύνων μαζί με τον Προϋπολογισμό, αναλύοντας τους πιθανούς κινδύνους που έχει αναγνωρίσει. Στην έκθεση αναφέρονται επίσης και μέτρα για μετριασμό των κινδύνων αυτών.

Η έκθεση λαμβάνει υπόψη τις κύριες αιτίες από όπου μπορούν να προκύψουν κίνδυνοι οι οποίοι δύναται να έχουν σημαντικές επιπτώσεις στα δημόσια οικονομικά. Σε γενικές γραμμές οι δημοσιονομικοί κίνδυνοι προέρχονται από αρνητικές μακροοικονομικές εξελίξεις, από την έκθεση του κράτους σε ενδεχόμενες υποχρεώσεις λόγω εγγυήσεων, από τις εξελίξεις στο χρηματοοικονομικό τομέα, από τους κρατικούς οργανισμούς, τις οντότητες της γενικής κυβέρνησης, τις αρχές τοπικής αυτοδιοίκησης, τις κρατικές επιχειρήσεις και τις συμπράξεις ιδιωτικού και δημόσιου τομέα.

Οι δημοσιονομικοί κίνδυνοι προκύπτουν κυρίως από:

- Αρνητικές μακροοικονομικές εξελίξεις ή αρνητικές εξελίξεις σε βασικούς παραγωγικούς τομείς της οικονομίας που θα οδηγήσουν σε χαμηλότερο (από τον προβλεπόμενο) ρυθμό ανάπτυξης και κατά συνέπεια θα έχουν αρνητικό αντίκτυπο κατά κύριο λόγο στις επιδόσεις των δημοσίων οικονομικών, της ανεργίας και στην εξέλιξη του δημοσίου χρέους.
- Καταβολή εκ μέρους του κράτους ποσών που αφορούν κυβερνητικές εγγυήσεις που δόθηκαν προς τρίτους.
- Δικαστικές αποφάσεις που είναι σε εκκρεμότητα εναντίον της Κυπριακής Δημοκρατίας.
- Απαλλοτριώσεις γης (λόγω επιπρόσθετων αποζημιώσεων) για τα οποία οι οικονομικές προσφορές που έγιναν από την Κυπριακή Δημοκρατία στους ιδιοκτήτες δεν έχουν γίνει αποδεκτές.
- Κίνδυνοι που ελλοχεύουν το τραπεζικό σύστημα όπως ψηλός δείκτης μη εξυπηρετούμενων δανείων, μεταβολές στο εποπτικό και ρυθμιστικό πλαίσιο κλπ.
- Αρνητικές οικονομικές επιδόσεις των οντοτήτων δημοσίου δικαίου, των Αρχών Τοπικής Αυτοδιοίκησης και των Συμπράξεων Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα.
- Διάφοροι πολιτικοί κίνδυνοι.

Τα κύρια μέτρα που έχουν ληφθεί/ θα ληφθούν για μετριασμό των πιο πάνω κινδύνων είναι τα ακόλουθα:

- Αναπτύχθηκε πλαίσιο για την παρακολούθηση των δημοσιονομικών κινδύνων καθώς και των αλληλεπιδράσεων τους όπου επιτρέπει την έγκαιρη αντίδραση σε τυχόν δυσμενείς εξελίξεις.
- Αυστηρή προσήλωση στο στόχο του ισοσκελισμένου προϋπολογισμού.
- Μέτρα ενίσχυσης της ανάπτυξης και διεύρυνσης της παραγωγικής βάσης.
- Διαρθρωτικές αλλαγές στον ευρύτερο δημόσιο τομέα, περιλαμβανομένης της Τοπικής Αυτοδιοίκησης.
- Παρακολούθηση από το αρμόδιο γραφείο του Γενικού Λογιστηρίου των δανείων που παραχωρήθηκαν με κυβερνητικές εγγυήσεις σε συστηματική βάση.
- Ορθολογική διαχείριση των απαλλοτριώσεων γης με συμφωνημένα χρονοδιαγράμματα πληρωμών σύμφωνα με τα κριτήρια που έγκρινε το Υπουργικό Συμβούλιο με σχετική απόφαση του.
- Ενίσχυση νομοθετικού πλαισίου που διέπει λειτουργία χρηματοπιστωτικού συστήματος, σύσταση εξωτραπεζικού Φορέα Διαχείρισης Δανείων και ενίσχυση δομών διακυβέρνησης εποπτικών αρχών.
- Κατάλληλη εκπροσώπηση της Κυπριακής Δημοκρατίας ενώπιον των διεθνών και κυπριακών δικαστηρίων.

ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ

Πληροφορίες

Οι μακροοικονομικές παραδοχές αποτελούν τη βάση της διαμόρφωσης της εκάστοτε οικονομικής και δημοσιονομικής πολιτικής οι οποίες αντικατοπτρίζονται στην κατάρτιση του Κρατικού Προϋπολογισμού. Οποιοσδήποτε μεταβολές στις μακροοικονομικές προβλέψεις δύναται να δημιουργήσουν κινδύνους από την πλευρά των εσόδων και των δαπανών και κατ' επέκταση να επηρεάσουν αρνητικά την πορεία των δημοσίων οικονομικών και τις χρηματοδοτικές ανάγκες.

Πιο συγκεκριμένα, ο Προϋπολογισμός είναι ιδιαίτερα ευαίσθητος σε παραμέτρους όπως ο ρυθμός ανάπτυξης (επηρεάζει κυρίως τα έσοδα του κράτους αλλά και τις κοινωνικές παροχές οι οποίες εξαρτώνται από το επίπεδο απασχόλησης) και οι εξελίξεις στα επίπεδα των τιμών (επηρεάζεται η πορεία των δημοσίων εσόδων, η βιωσιμότητα του δημόσιου χρέους καθώς και οι τιμές των αγαθών και υπηρεσιών που αγοράζει το κράτος).

Μέσα σε αυτά τα πλαίσια, είναι πολύ σημαντική η στενή παρακολούθηση των μακροοικονομικών εξελίξεων, όπως επίσης και η ανάλυση για το πώς οι εξελίξεις αυτές επηρεάζουν τα δημόσια οικονομικά.

Σημειώνεται ότι, το εγχώριο και κυρίως το διεθνές οικονομικό περιβάλλον συνεχίζει να χαρακτηρίζεται από αβεβαιότητα, γεγονός που καθιστά δυσκολότερες τις εκτιμήσεις για τις προοπτικές της κυπριακής οικονομίας.

Στα πλαίσια αυτά, οι μακροοικονομικές προβλέψεις που περιλαμβάνονται στο Στρατηγικό Πλαίσιο Δημοσιονομικής Πολιτικής 2019-2021 είναι συνετές και ρεαλιστικές, έτσι ώστε να μειωθεί ο κίνδυνος δημοσιονομικής εκτροπής.

Ανάλυση Κινδύνων

Οι κύριες παραδοχές σε σχέση με το βασικό σενάριο καθώς και οι εκτιμήσεις κινδύνων, συνοψίζονται στον πιο κάτω Πίνακα:

<u>Μακροοικονομικός Δείκτης</u>	<u>Βασικό Σενάριο</u>	<u>Εκτίμηση Κινδύνων</u>
1. Ρυθμός ανάπτυξης	Ομαλή έξοδος του Ηνωμένου Βασιλείου από την Ε.Ε.	Προβληματική έξοδος του Ηνωμένου Βασιλείου δημιουργώντας παρατεταμένη αβεβαιότητα – αρνητικό αντίκτυπο στην οικονομία του Ηνωμένου Βασιλείου όσο και της Ευρωπαϊκής Ένωσης με προεκτάσεις στην κυπριακή οικονομία (αποδυνάμωση της στερλίνας έναντι ευρώ, μείωση επενδύσεων από Η.Β και αύξηση κόστους δανεισμού για το κράτος).
	Ομαλοποίηση Ρωσικής οικονομίας	Σημαντική επιβράδυνση της Ρωσικής οικονομίας ως αποτέλεσμα μείωσης των τιμών πετρελαίου καθώς και περαιτέρω επιδείνωση των σχέσεων μεταξύ Ε.Ε. και Ρωσίας.
	Ομαλοποίηση ελληνικής οικονομίας	Σημαντική επιδείνωση της ελληνικής οικονομίας και ενίσχυση της γενικής αβεβαιότητας.
	Εδραίωση της ανάκαμψης της Ευρωπαϊκής οικονομίας	Στασιμότητα Ευρωπαϊκής οικονομίας επηρεαζόμενη, μεταξύ άλλων, από πολιτικές προστατευτισμού στο διεθνές εμπόριο.
	Ομαλοποίηση του κυπριακού τραπεζικού τομέα και σταδιακή παροχή ρευστότητας στην αγορά	Επιδείνωση της κατάστασης του τραπεζικού τομέα, περαιτέρω αύξηση των μη εξυπηρετούμενων δανείων, δημιουργία κεφαλαιακών αναγκών και έλλειψη ρευστότητας στην αγορά.
2. Πληθωρισμός	Σταδιακή αύξηση του επιπέδου τιμών δεδομένης της ανάκαμψης της οικονομίας	-Στασιμότητα στο επίπεδο τιμών ως επακόλουθο περιορισμένης ζήτησης αγαθών και υπηρεσιών. - Αύξηση της διεθνούς τιμής του πετρελαίου με αρνητικό αντίκτυπο κυρίως στη ζήτηση αλλά και στην προσφορά αγαθών και υπηρεσιών.

Σημαντική είναι επίσης η ανάλυση ευαισθησίας (sensitivity analysis) του δημόσιου χρέους. Το δημόσιο χρέος το 2018 προβλέπεται να ανέλθει στο 104,2% του ΑΕΠ σε σύγκριση με 95,7% του ΑΕΠ τον προηγούμενο χρόνο, λόγω της ειδικής έκδοσης ομολόγων για τη Συνεργατική Κυπριακή Τράπεζα ύψους €3,19 δις, στα πλαίσια ολοκλήρωσης της συναλλαγής πώλησης μέρους των περιουσιακών της στοιχείων. Από το 2019 και μετέπειτα το δημόσιο χρέος εκτιμάται ότι θα τεθεί πάλι σε πτωτική τροχιά και περιορισθεί στο 97,2% του ΑΕΠ το 2019 και ακολούθως στο 90,8% και 84,6% του ΑΕΠ, το 2020 και 2021 αντίστοιχα.

Η εξέλιξη του πρωτογενούς ισοζυγίου και του δημόσιου χρέους, σύμφωνα με το βασικό σενάριο, παρουσιάζεται στο πιο κάτω διάγραμμα:

Σύμφωνα με την ανάλυση ευαισθησίας (sensitivity analysis) που έχει διεξαχθεί από το Υπουργείο Οικονομικών, το δημόσιο χρέος κρίνεται βιώσιμο κάτω από όλα τα σενάρια στα οποία υιοθετούνται δυσμενέστερες παραδοχές, με στόχο την αξιολόγηση της δυναμικής του δημόσιου χρέους.

Αναλυτικά, τα αποτελέσματα έχουν ως ακολούθως:

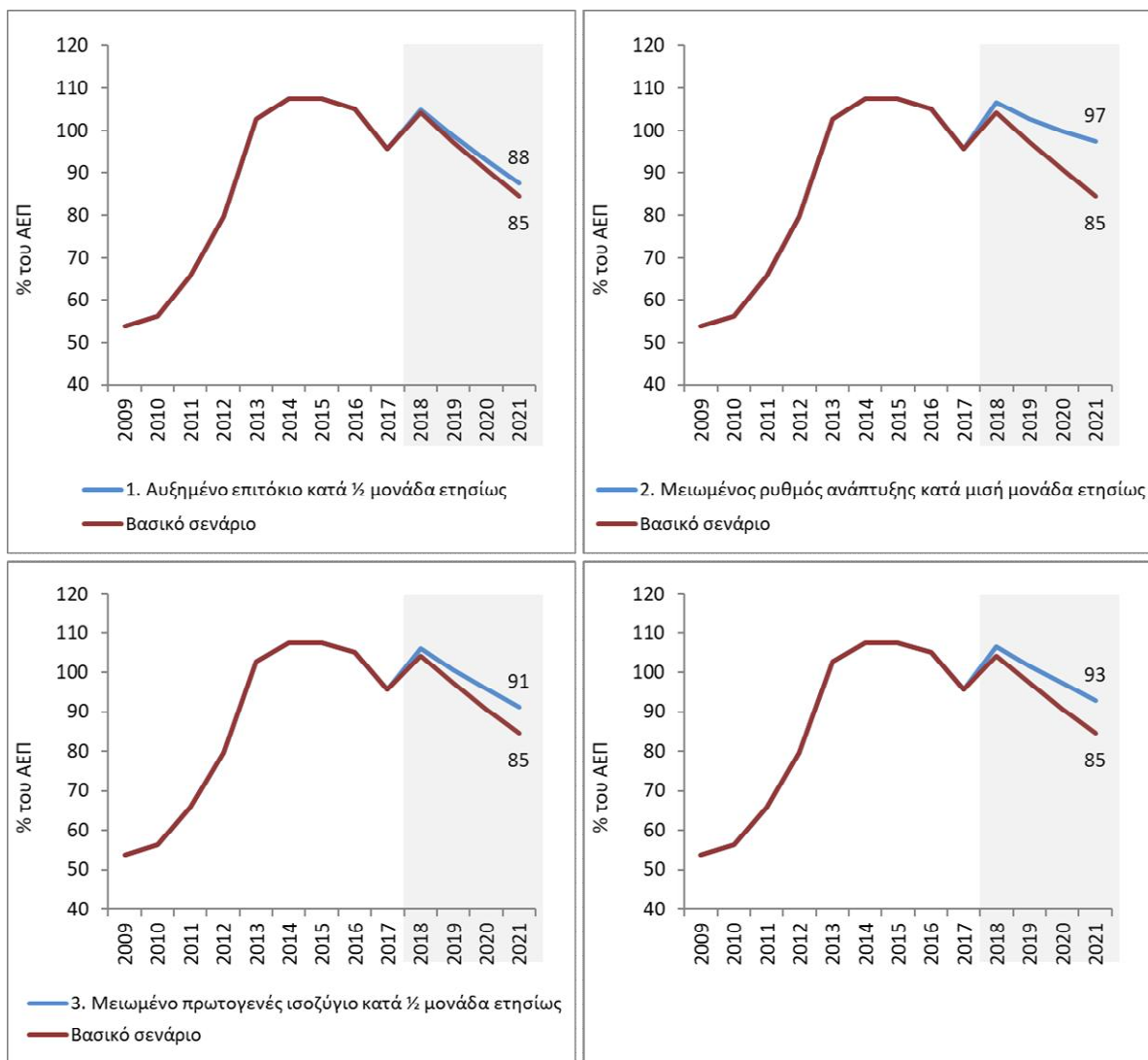
- Το εναλλακτικό σενάριο 1 (αύξηση των πραγματικών επιτοκίων κατά το μισό της τυπικής απόκλισης του 10-ετούς ιστορικού μέσου όρου, ετησίως) αν και παρουσιάζει απόκλιση από το βασικό σενάριο κατά περίπου 3 ποσοστιαίες μονάδες του ΑΕΠ φθάνοντας το 87,6% του ΑΕΠ το 2021, το δημόσιο χρέος συνεχίζει να παρουσιάζει πτωτική τάση ως ποσοστό του ΑΕΠ και ως εκ τούτου κρίνεται βιώσιμο.
- Το εναλλακτικό σενάριο 2 (μείωση πραγματικού του ΑΕΠ κατά το μισό της τυπικής απόκλισης του 10-ετούς ιστορικού μέσου όρου, ετησίως), παρουσιάζει απόκλιση από το βασικό σενάριο κατά περίπου 12,9 ποσοστιαίες μονάδες του ΑΕΠ, εφόσον λαμβάνονται υπόψη οι ιστορικοί αρνητικοί ρυθμοί ανάπτυξης του ΑΕΠ κατά την περίοδο 2012-14, φθάνοντας στο 97,5% το 2021. Εντούτοις, το σενάριο κρίνεται ως βιώσιμο εφόσον το δημόσιο χρέος ακολουθεί σταθερά πτωτική πορεία.
- Το εναλλακτικό σενάριο 3 (μείωση του πρωτογενούς ισοζυγίου κατά το μισό της τυπικής απόκλισης του 10-ετούς ιστορικού μέσου όρου, ετησίως) παράγει ψηλότερα ποσοστά του χρέους ως προς το ΑΕΠ σε σύγκριση με το βασικό σενάριο, με την απόκλιση να διευρύνεται χρόνο με το χρόνο και να

φθάνει τις 6,7 ποσοστιαίες μονάδες το 2021. Παρόλα αυτά, η τάση που παρουσιάζει είναι πτωτική και ως εκ τούτου το δημόσιο χρέος κρίνεται βιώσιμο, πλησιάζοντας το 91,2% του ΑΕΠ το 2021.

- Το εναλλακτικό σενάριο 4 με συνδυασμό των τριών σεναρίων πιο πάνω (κατά το ¼ της τυπικής απόκλισης των 10-ετούς ιστορικών μέσων όρων, ετησίως) αν και παράγει ψηλότερο ποσοστό του χρέους ως προς το ΑΕΠ σε σχέση με το βασικό σενάριο, το δημόσιο χρέος εξακολουθεί να διατηρεί πτωτική τάση και περιορίζεται στο 92,9% του ΑΕΠ το 2021, αποκλίνοντας από το βασικό σενάριο κατά 8,3 ποσοστιαίες μονάδες του ΑΕΠ.

Πιο κάτω παρατίθεται πίνακας και σχετικές γραφικές παραστάσεις με τα αποτελέσματα των σεναρίων ευαισθησίας του δημοσίου χρέους:

Σενάρια Πολιτικής	2017	2018	2019	2020	2021
Βασικό σενάριο	95,7	104,2	97,2	90,8	84,6
1. Αυξημένο επιτόκιο κατά μισή μονάδα ετησίως	95,7	104,9	98,8	93,1	87,6
2. Μειωμένος ρυθμός ανάπτυξης κατά μισή μονάδα ετησίως	95,7	106,7	102,7	99,8	97,5
3. Μειωμένο πρωτογενές ισοζύγιο κατά μισή μονάδα ετησίως	95,7	105,9	100,6	95,9	91,2
4. Συνδυασμός των 1-3 πιο πάνω με αποκλίσεις της τάξης του ¼ μονάδας από βασικό σενάριο	95,7	106,4	101,6	97,2	92,9

Μέτρα Μετριασμού Των Κινδύνων

Το γεγονός και μόνο ότι οι μακροοικονομικές προβλέψεις στις οποίες βασίζεται ο Προϋπολογισμός είναι κατά γενικό κανόνα συνετές και ρεαλιστικές, σημαίνει ότι ελαχιστοποιούνται οι κίνδυνοι για τα δημόσια οικονομικά.

Σε σχέση με τα δημόσια οικονομικά, οι προβλέψεις είναι επίσης συνετές και ρεαλιστικές, όπως διαφαίνεται από τα πραγματικά στοιχεία. Συγκεκριμένα, για το 2017 κατά την ετοιμασία του Προϋπολογισμού για το υπό αναφορά έτος, προβλεπόταν ελλειμματικό δημοσιονομικό ισοζύγιο της τάξης του 1% του ΑΕΠ, ενώ το τελικό αποτέλεσμα ήταν πλεονασματικό δημοσιονομικό ισοζύγιο της τάξης του 1,8% του ΑΕΠ. Για το 1ο εξάμηνο του 2018, στα πλαίσια της αναθεώρησης των προβλέψεων του Υπουργείου Οικονομικών για την υποβολή του Προγράμματος Σταθερότητας 2018-21, η πρόβλεψη για το δημοσιονομικό ισοζύγιο ήταν πλεόνασμα της τάξης του 0,9% του ΑΕΠ. Τα τελικά αποτελέσματα για το υπό αναφορά εξάμηνο του τρέχοντος έτους έχουν καταδείξει δημοσιονομικό πλεόνασμα 1,6% του ΑΕΠ, δηλαδή θετική απόκλιση από το στόχο κατά 0,7 ποσοστιαίες μονάδες του ΑΕΠ. Τονίζεται επίσης ότι, στο Μεσοπρόθεσμο Δημοσιονομικό Πλαίσιο, έχουν περιληφθεί πρόνοιες που διασφαλίζουν σε κάποιο βαθμό την επίτευξη των δημοσιονομικών στόχων ακόμη και σε περίπτωση πραγματοποίησης κάποιων δημοσιονομικών κινδύνων. Επιπρόσθετα, το βασικό σενάριο στα δημόσια οικονομικά περιλαμβάνει περιθώριο ασφαλείας στο σκέλος των εσόδων αλλά και στο σκέλος των δαπανών.

Περαιτέρω, ο περί της Δημοσιονομικής Ευθύνης και του Δημοσιονομικού Πλαισίου Νόμος του 2014, περιλαμβάνει πρόνοια για ενεργοποίηση μηχανισμού αυτόματης διόρθωσης, όταν παρατηρηθούν σημαντικές αποκλίσεις από το μεσοπρόθεσμο δημοσιονομικό στόχο ή την πορεία προσαρμογής προς αυτόν.

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΧΡΕΟΥΣ

Πληροφορίες

Κατάσταση κατά τις 31/12/2017

Το δημόσιο χρέος αντιστοιχούσε σε 18.725 εκ. στα τέλη 2017, σημειώνοντας μείωση από 19.418 εκ. στα τέλη του 2016. Ο δείκτης δημόσιου χρέους ως προς το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν μειώθηκε στο 95,7% από 105% στα τέλη του προηγούμενου έτους.

Το μεγαλύτερο μερίδιο του δημόσιου χρέους αποτελούν τα επίσημα δάνεια, δηλαδή δάνεια από διεθνείς οργανισμούς ιδιαίτερα τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας, την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων αλλά και διακρατικά από τη Ρωσική Ομοσπονδία, με συνολικό ποσοστό 61% στο δημόσιο χρέος. Τη δεύτερη μεγαλύτερη κατηγορία αποτελούν τα κυβερνητικά ομόλογα εξωτερικού με συνολικό ποσοστό 24% στο δημόσιο χρέος. Η μέση διάρκεια του χρέους ήταν 7 έτη, ενώ του εμπορεύσιμου χρέους, δηλαδή των κυβερνητικών τίτλων εξαιρουμένων των δανείων, ήταν 4,9 έτη. Το χρέος σε κυμαινόμενα και σταθερά επιτόκια αποτελούσε το 46% και 54% του χρέους αντίστοιχα ενώ το χρέος σε ξένο νόμισμα αποτελούσε το 4% του συνολικού δημόσιου χρέους.

Εξελίξεις εντός 2018

Μετά την έκδοση νέων ομολόγων στα πλαίσια πώλησης της Συνεργατικής Κυπριακής Τράπεζας (ΣΚΤ) το δημόσιο χρέος αναμένεται να ανέλθει γύρω στο 104,2% του ΑΕΠ.

Ανάλυση Κινδύνων

Κίνδυνος αναχρηματοδότησης

Ο κίνδυνος αναχρηματοδότησης αναφέρεται στην περίπτωση κατά την οποία ληξιπρόθεσμο χρέος πρέπει να αναχρηματοδοτηθεί σε ασυνήθιστα ψηλά επιτόκια ή δεν μπορεί να αναχρηματοδοτηθεί καθόλου.

Ο δείκτης της Μέσης Σταθμικής Διάρκειας του χρέους χρησιμοποιείται ευρέως για καταμέτρηση του κινδύνου αυτού. Στις 31/12/2017 η Μέση Σταθμική Διάρκεια του χρέους ήταν 7 έτη, ενώ μετά τις συναλλαγές για πώληση της Συνεργατικής Κεντρικής Τράπεζας (ΣΚΤ) εκτιμάται ότι θα μειωθεί στα 6,35 έτη λόγω της έκδοσης χρέους με βραχυπρόθεσμο έως μεσοπρόθεσμο (1-4 έτη) ορίζοντα λήξης. Ένας άλλος δείκτης που χρησιμεύει ως ένδειξη συσσώρευσης κινδύνου αναχρηματοδότησης είναι το χρέος που λήγει εντός 5 ετών. Στις 31/12/2017 το χρέος που έληγε εντός πενταετίας ήταν 35% του συνολικού δημόσιου χρέους, ενώ μετά την έκδοση ομολόγων για την πώληση της Συνεργατικής Κεντρικής Τράπεζας το ποσοστό συσσώρευσης εκτιμάται ότι αυξάνεται στο 45% του συνολικού δημόσιου χρέους. Αντίστοιχα το χρέος που λήγει εντός των επόμενων 12 μηνών αυξάνεται από 6% στο 7% του συνολικού δημόσιου χρέους.

Κίνδυνος επιτοκίου

Ο κίνδυνος επιτοκίου πηγάζει από την δυσκολία εξυπηρέτησης χρέους σε κυμαινόμενα επιτόκια.

Ο Μέσος Χρόνος Αναπροσαρμογής Επιτοκίου είναι ένας περιεκτικός δείκτης για τη μέτρηση του κινδύνου επιτοκίου εφόσον περιλαμβάνει το χρόνο αναπροσαρμογής επιτοκίου κάθε κυμαινόμενου χρέους καθώς και τη λήξη οποιουδήποτε χρέους σε σταθερό επιτόκιο που πρέπει να αναχρηματοδοτηθεί σε νέα επιτόκια. Ο Μέσος Χρόνος Αναπροσαρμογής Επιτοκίου μετά την έκδοση ομολόγων για την πώληση της ΣΚΤ ανήλθε στα 2,4 έτη στο τέλος Ιουλίου 2018 σε σχέση με 2,7 έτη στις 31/12/2017. Ταυτόχρονα, το σύνολο χρέους σε κυμαινόμενα επιτόκια μειώθηκε στο 40% στο τέλος Ιουλίου 2018 σε σχέση με 46% στις 31/12/2017. Το σχετικά μεγάλο μερίδιο του χρέους σε κυμαινόμενα επιτόκια, παρά τη βελτίωσή του, σχετίζεται με τον όγκο του δανεισμού από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας(ΕΜΣ) και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ) την περίοδο 2013-2016. Ο δανεισμός αυτός θα συνεχίσει να υφίσταται μέχρι να ξεκινήσει η αποπληρωμή προς το ΔΝΤ και τον ΕΜΣ από το 2020 και 2025 αντίστοιχα.

Συναλλαγματικός κίνδυνος

Από την σκοπιά της διαχείρισης δημόσιου χρέους ο συναλλαγματικός κίνδυνος σχετίζεται με την μεταβλητότητα στις συναλλαγματικές ισοτιμίες και τον αντίκτυπο που αυτή έχει στην εξυπηρέτηση χρέους και τόκων σε ξένο νόμισμα.

Στο κυπριακό δημόσιο χρέος υπάρχει μόνο ένα μικρό μερίδιο σε ξένο νόμισμα που σχετίζεται με το δάνειο από το ΔΝΤ, εκπεφρασμένο σε Ειδικά Τραβηκτικά Δικαιώματα, την ειδική μονάδα μέτρησης του Ταμείου. Το ποσοστό του δημόσιου χρέους σε ξένο νόμισμα μετά την έκδοση ομολόγων προς την ΣΚΤ εκτιμάται στο 3,1% σε σχέση με 3,6% στις 31/12/2017. Αξίζει να σημειωθεί ότι η τροποποίηση των κατευθυντήριων γραμμών δανεισμού του ΕΜΣ για εκδόσεις σε ξένο νόμισμα από το 2017, αναμένεται να επηρεάσει είτε θετικά είτε αρνητικά το κόστος δανεισμού του ΕΜΣ και κατά συνέπεια το κόστος δανεισμού για τη Κυπριακή Δημοκρατία ως δικαιούχο κράτος-μέλος της χρηματοδότησης από το ΕΜΣ και το ΕΤΧΣ.

Κίνδυνος ρευστότητας

Ο κίνδυνος ρευστότητας αφορά στο ενδεχόμενο το ύψος των ρευστών διαθεσίμων να μην καλύπτει τις ανάγκες ταμειακών ροών ή/και στην πιθανότητα αδυναμίας άντλησης νέων κεφαλαίων από τις βραχυπρόθεσμες αγορές χρέους.

Από τους διάφορους δείκτες μέτρησης του κινδύνου ρευστότητας, έχει υιοθετηθεί η περίοδος επιβίωσης (survival period) ως ο δείκτης-στόχος για έλεγχο του κινδύνου αυτού.

Πιστωτικός κίνδυνος

Ο πιστωτικός κίνδυνος σχετίζεται με την πιθανότητα αθέτησης υποχρεώσεων αντισυμβαλλομένων σε χρηματοοικονομικές πράξεις.

Στο παρόν στάδιο το κράτος δεν προβαίνει σε συναλλαγές παραγώγων, συμφωνιών επαναγοράς (repurchase agreements) ή άλλες πράξεις σε χρηματοοικονομικά προϊόντα από τις οποίες διατρέχει τον κίνδυνο αντισυμβαλλόμενου στα πλαίσια της διαχείρισης του δημόσιου χρέους. Πιστωτικός κίνδυνος πηγάζει από οποιεσδήποτε επενδύσεις ρευστών διαθεσίμων του κράτους που σκοπό έχουν την απόδοση

θετικού επιτοκίου, αντί του αρνητικού επιτοκίου που καταβάλλεται για τις κυβερνητικές καταθέσεις στην Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου.

Λειτουργικός κίνδυνος

Ο λειτουργικός κίνδυνος, σε αντίθεση με τους υπόλοιπους προαναφερθέντες κινδύνους, έχει ενδογενή χαρακτήρα στους οργανισμούς διαχείρισης δημόσιου χρέους. Αφορά περιπτώσεις σφαλμάτων σε συναλλαγές, ανεπάρκεια στον εσωτερικό έλεγχο, διακοπή ή κατάρρευση λογισμικών συστημάτων, αδυναμίες στη διαφύλαξη εμπιστευτικότητας και ασφάλειας κ.ά.

Εξέλιξη βασικών δεικτών κινδύνου χαρτοφυλακίου δημόσιου χρέους:

	31/12/2012	31/12/2014	31/12/2016	31/12/2017	Μετά την υλοποίηση της συμφωνίας για ΣΚΤ (εκτίμηση)
Μέση Σταθμική Διάρκεια Χρέους (σε έτη)	4,5	7,7	7,5	7,0	6,3
Χρέος που λήγει εντός 5 ετών (% επί συνόλου)	76%	40%	34%	35%	45%
Μέσος Χρόνος Αναπροσαρμογής Επιτοκίου (σε έτη)	2,9	3,7	3,0	2,7	2,4
Ποσοστό Χρέους σε κυμαινόμενο επιτόκιο	12%	42%	46%	46%	40%
Ποσοστό Χρέους σε ξένο νόμισμα	1%	4%	5%	4%	3%

Μέτρα Μετριασμού Των Κινδύνων

Κίνδυνος αναχρηματοδότησης

Κατά το 2017 έγινε αριθμός σημαντικών συναλλαγών με σκοπό την περαιτέρω εξομάλυνση του χρονοδιαγράμματος αποπληρωμής δημόσιου χρέους. Οι συναλλαγές διαχείρισης υποχρεώσεων χαρτοφυλακίου το 2017 ανήλθαν στα 1,4 δισ. ευρώ με προπληρωμή μέρους του δανείου προς το ΔΝΤ (271 εκ. ευρώ), προς την Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου (615 εκ. ευρώ) και ανταλλαγή διεθνών ομολόγων EMTN ύψους 546 εκ. ευρώ λήξεως 2019-2020 με νέο ομόλογο EMTN λήξεως 2024. Ως αποτέλεσμα των ενεργειών αυτών σε συνάρτηση με τις νέες εκδόσεις ο κίνδυνος αναχρηματοδότησης κατά το 2017 μειώθηκε και οι σχετικοί δείκτες σημείωσαν βελτίωση. Μετά τις εκδόσεις χρέους τελικής λήξεως εντός της περιόδου 2018-2022 για την πώληση της ΣΚΤ ο κίνδυνος αναχρηματοδότησης αναμένεται να αυξηθεί.

Περιοριστικό μέτρο αντιστάθμισης του κινδύνου αναχρηματοδότησης – σε βραχυπρόθεσμο ορίζοντα αποτελεί το απόθεμα ρευστότητας σε ύψος ώστε να καλύπτονται οι ανάγκες των επόμενων 9 μηνών σε κυλιόμενη βάση. Η αποτελεσματικότητα του αποθέματος ρευστότητας έχει αποδυναμωθεί με τις

κυβερνητικές καταθέσεις στη ΣΚΤ, από τις οποίες ποσό ύψους 351 εκ. ευρώ προέρχεται από το απόθεμα ρευστότητας, ενώ ένα πρόσθετο ποσό ύψους 323 εκ. ευρώ ενδεχομένως να χρησιμοποιηθεί για την πρόωρη αποπληρωμή του διμερούς δανείου μεταξύ της Κυπριακής Δημοκρατίας και ΣΚΤ εντός του 2018. Επιπλέον, οι δανειοληπτικές υποχρεώσεις του τρέχοντος έτους έχουν επιβαρυνθεί με πρόσθετο ποσό για αποπληρωμή του 1ου ομολόγου προς τη ΣΚΤ τον Δεκέμβριο 2018, ύψους 500 εκ. ευρώ. Οι πιο πάνω πρόσθετες υποχρεώσεις συνολικού ποσού 1,2 δισ. ευρώ εντός του 2018, αντισταθμίζονται σε μεγάλο βαθμό από το μεγάλο δημοσιονομικό πλεόνασμα το οποίο για τους πρώτους επτά μήνες του έτους ανέρχεται στα 514.7 εκ. ευρώ, ενώ δεν υπολογίζονται τυχόν πράξεις δανεισμού που θα διευκολύνουν την διαχείριση του δημόσιου χρέους.

Κίνδυνος επιτοκίου

Για την άμβλυνση του κινδύνου επιτοκίου εκδίδεται χρέος στις πλείστες των περιπτώσεων σε σταθερά επιτόκια και σε όσο μεγαλύτερη διάρκεια είναι εφικτή για την κάθε συναλλαγή.

Συναλλαγματικός κίνδυνος

Η γενικότερη πολιτική όσον αφορά το συναλλαγματικό κίνδυνο είναι η έκδοση χρέους σε ευρώ μόνο. Ο συναλλαγματικός κίνδυνος θα περιοριστεί σταδιακά με την αποπληρωμή του δανείου προς το ΔΝΤ την περίοδο 2020-2026.

Κίνδυνος ρευστότητας

Για το 2018 ο στόχος είναι η συσσώρευση επαρκούς ρευστότητας ώστε να καλύπτονται οι ανάγκες των επόμενων 9 μηνών τουλάχιστον. Ο στόχος αυτός θα παραμείνει συντηρητικός ωστόσο υπάρχουν κίνδυνοι ομαλούς πρόσβασης στις αγορές, που σχετίζονται τόσο με εξωγενείς όσο και με ενδογενείς παράγοντες όπως η πιστοληπτική αξιολόγηση της Κυπριακής Δημοκρατίας που παραμένει, παρά την σταθερή και γρήγορη βελτίωση, σε μη επενδυτική κατηγορία.

Πιστωτικός κίνδυνος

Κατά τη διάρκεια του έτους το κράτος προχώρησε σε αριθμό καταθέσεων σε εγχώρια χρηματοπιστωτικά ιδρύματα.

Για αντιστάθμιση του πιστωτικού κινδύνου στις πράξεις καταθέσεων ρευστών διαθεσίμων το ποσό των καταθέσεων εξασφαλίστηκε με στοιχεία ενεργητικού από τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα ίσης ή μεγαλύτερης αξίας. Η πιστοληπτική αξιολόγηση των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων βρισκόταν είτε σε σταθερό είτε σε θετικό ορίζοντα.

Στα πλαίσια της πώλησης της Συνεργατικής Κυπριακής Τράπεζας, οι εισπράξεις από την έκδοση κυβερνητικών ομολόγων ύψους 3,19 δισ. ευρώ προς την τράπεζα μαζί με επιπλέον ποσό 0,17 δισ. ευρώ κατατέθηκαν στη ΣΚΤ. Επιπρόσθετα αναμένεται να κατατεθούν ακόμη 0,18 δισ. ευρώ για την ολοκλήρωση της συναλλαγής. Έναντι της κατάθεσης διατέθηκαν ως εξασφάλιση περιουσιακά στοιχεία αξίας περίπου 8,2 δισ. ευρώ περιλαμβανομένου του συνολικού χαρτοφυλακίου μη εξυπηρετούμενων δανείων του οργανισμού ύψους περίπου 7 δισ. ευρώ. Το χαρτοφυλάκιο φέρει εξασφαλίσεις αγοραίας αξίας περίπου 9 δισ. ευρώ. Οι καθαρές εισπράξεις από τη διαχείριση των περιουσιακών στοιχείων/ δανείων αναμένεται να μεταβιβάζονται στο κράτος ανά τρίμηνο ενισχύοντας σημαντικά τα ρευστά διαθέσιμα του κράτους. Οι υπόλοιπες κυβερνητικές καταθέσεις τερματίστηκαν το Μάιο 2018.

Λειτουργικός κίνδυνος

Το Γραφείο Διαχείρισης Δημόσιου Χρέους (ΓΔΔΧ) έχοντας υιοθετήσει πενταετές σχέδιο δράσης για τη διαχείριση του δημόσιου χρέους, έχει αναγνωρίσει τις κύριες πηγές λειτουργικών και άλλων κινδύνων, όπως την ποιότητα δεδομένων του ΓΔΔΧ, του ανθρώπινου σφάλματος και της απώλειας φήμης συνέπεια των διάφορων συναλλαγών και έχει καθορίσει αριθμό μέτρων για περιορισμό τους. Συγκεκριμένα, το ΓΔΔΧ προχώρησε στην υιοθέτηση ενός σύγχρονου λογισμικού συστήματος για τη διαχείριση του δημόσιου χρέους, του οποίου η πλήρης λειτουργία αναμένεται να ολοκληρωθεί εντός του 2018, έχει δημιουργηθεί σχετικό μητρώο καταγραφής και αξιολόγησης περιστατικών λειτουργικών κινδύνων ενώ έχει εκπονηθεί εγχειρίδιο εσωτερικών διαδικασιών στο οποίο αποτυπώνονται με σαφήνεια και αξιοπιστία οι διαδικασίες που διέπουν τις λειτουργίες του ΓΔΔΧ.

ΕΚΘΕΣΗ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ ΣΕ ΕΝΔΕΧΟΜΕΝΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΟΜΕΝΩΝ ΕΓΓΥΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ ΠΟΥ ΑΠΟΡΡΕΟΥΝ ΑΠΟ ΔΙΚΑΣΤΙΚΕΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΠΟΥ ΕΙΝΑΙ ΣΕ ΕΚΚΡΕΜΟΤΗΤΑ ΚΑΘΩΣ ΚΑΙ ΔΑΝΕΙΩΝ

ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΕΣ ΕΓΓΥΗΣΕΙΣ

Πληροφορίες

Το υπόλοιπο των δανείων με Κυβερνητική Εγγύηση στις 31 Μαρτίου 2018 ανέρχεται σε €1.953 εκ. (2016: €2.012 εκ.) και αντιστοιχεί σε 4.404 (2016: 4.613) Κυβερνητικές Εγγυήσεις. Το υπόλοιπο αυτό αναλύεται ως ακολούθως:

Πίνακας 1 - Υπόλοιπα Δανείων με Κυβερνητική Εγγύηση – 31 Μαρτίου 2018 και 2017

Κατηγορία / Υπό κατηγορία	Αρ. Εγγυήσεων 31/3/2018	Υπόλοιπο δανείων 31/3/2018 (€ 000)	Αρ. Εγγυήσεων (% επί του Συνόλου) 31/3/2018	Υπόλοιπο δανείων (% επί του συνόλου δανείων) 31/3/2018	Αρ. Εγγυήσεων 31/3/2017	Υπόλοιπο δανείων 31/3/2017 (€ 000)	Αύξηση/ Μείωση (€ 000)
Αρχές Τοπικής Αυτοδιοίκησης	119	292.858	2,70%	16,59%	164	307.607	-14.748
Δήμοι	88	288.361	2,00%	16,33%	101	300.580	-12.219
Κοινοτικά Συμβούλια	31	4.497	0,70%	0,26%	63	7.026	-2.529
Εταιρίες	77	311.271	1,75%	17,63%	57	189.878	121.393
Άλλες Εταιρίες	3	11	0,07%	0,00%	3	12	-1
Μικρομεσαίες Εταιρίες	32	4.657	0,73%	0,26%	32	4.609	48
Τράπεζες και Άλλοι Χρηματοπιστωτικοί Οργανισμοί	42	306.603	0,95%	17,37%	22	185.257	121.346
Οντότητες Δημοσίου Συμφέροντος	76	989.693	1,73%	56,05%	84	1.084.297	-94.604
Άλλοι Οργανισμοί Δημοσίου Συμφέροντος	3	24.197	0,07%	1,37%	3	31	24.166
Δημόσιοι Οργανισμοί	12	350.998	0,27%	19,88%	15	430.317	-79.319
Συμβούλια Αποχετεύσεως	61	614.498	1,39%	34,80%	66	653.949	-39.451

Φυσικά Πρόσωπα / Καταναλωτικά	4.129	171.731	93,82%	9,73%	4.304	183.725	-11.994
Γεωργικά	1	32	0,02%	0,00%	1	29	3
Μικροεπιχειρήσεις / Επιχειρηματικά	1.395	58.941	31,70%	3,34%	1.436	61.000	-2.059
Στεγαστικά	2.709	111.410	61,55%	6,31%	2.843	121.357	-9.947
Φυσικά πρόσωπα / Καταναλωτικά	24	1.348	0,55%	0,08%	24	1.338	9
Υπό - Σύνολο	4.401	1.765.553	100,00%	100,00%	4.609	1.765.507	46
European Financial Stability Facility (EFSF)	1	150.977			1	223.286	-72.309
Δανειστικοί Επίτροποι (Σημ. 1)		0			1	22.998	-22.998
Ταμεία Προνοίας	2	149			2	146	3
Εκτοπισθείσες Συνεργατικές Εταιρίες (Σημ. 2)		36.534					36.534
Σύνολο	4.404	1.953.213			4.613	2.011.937	-58.724

Σημειώσεις

1. Δάνειο ύψους €24.196.762 προς το Κεντρικό Σφαγείο Κοφίνου από το Ταμείο Δανειστικών Επιτροπών μεταφέρθηκε κάτω από την Κατηγορία/Υπό-Κατηγορία "Οντότητες Δημοσίου Συμφέροντος/Άλλοι Οργανισμοί".
2. Δάνεια με Κυβερνητική Εγγύηση τα οποία δόθηκαν από τη Συνεργατική Κυπριακή Τράπεζα σε Εκτοπισθείσες Συνεργατικές Εταιρίες στο παρελθόν για πληρωμή των καταθέσεων των προσφύγων.

Όπως φαίνεται από τον Πίνακα 1 πιο πάνω, από το Μάρτιο του 2017 μέχρι το Μάρτιο του 2018 οι Κυβερνητικές Εγγυήσεις έχουν μειωθεί, τόσο αριθμητικά (από 4.613 σε 4.404) όσο και στο σύνολο του υπολοίπου των δανείων (μείωση κατά €58,73εκ).

Να σημειωθεί ότι στην προαναφερθείσα καθαρή μείωση των €58,73εκ περίπου περιλαμβάνονται αυξήσεις ύψους:

- €121,35εκ περίπου, τα οποία παραχωρήθηκαν για δανειοδότηση των Κυπριακών Τραπεζών από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων, στα πλαίσια ενός Σχεδίου για υποβοήθηση των μικρομεσαίων εταιριών στην Κύπρο για ενδυνάμωση της κυπριακής οικονομίας, και
- €36,53εκ για εγγυήσεις που δόθηκαν σε Εκτοπισθείσες Συνεργατικές Εταιρίες. Το ποσό αυτό δεν περιλαμβανόταν στα στατιστικά στοιχεία του 2017, λόγω του γεγονότος ότι δεν ήταν γνωστό στο Γενικό Λογιστήριο της Δημοκρατίας η ύπαρξη των εγγυήσεων αυτών.

Εξαιρουμένου των πιο πάνω, σε όλες τις άλλες κατηγορίες εγγυήσεων παρατηρήθηκε μείωση από το Μάρτιο του 2017 μέχρι το Μάρτιο του 2018.

Οι κυριότεροι παράγοντες που συντέιναν στη μείωση των Κυβερνητικών Εγγυήσεων κατά τη διάρκεια του 2017-2018 είναι:

- καλύτερη διαχείριση των Κυβερνητικών Εγγυήσεων και η συνεχής παρακολούθηση των Μη Εξυπηρετούμενων δανείων,
- εφαρμογή νέας Πολιτικής για παραχώρηση νέων Κυβερνητικών Εγγυήσεων. Κυβερνητικές Εγγυήσεις παραχωρούνται μόνο για αναπτυξιακά έργα, στη βάση κριτηρίων. Δεν παραχωρούνται νέες Κυβερνητικές Εγγυήσεις σε φυσικά πρόσωπα,
- οικονομική αξιολόγηση όλων των νέων αιτημάτων για παραχώρηση νέας Κυβερνητικής Εγγυήσης – αποτέλεσμα αυτού η μείωση του αριθμού των νέων Εγγυήσεων που εκδόθηκαν, και
- αποπληρωμές υφιστάμενων εγγυημένων δανείων.

Αναλύοντας τα στοιχεία που παρουσιάζονται στον Πίνακα 1 πιο πάνω, φαίνεται ότι:

- παρόλο που ο αριθμός των Κυβερνητικών Εγγυήσεων προς όφελος Φυσικών Προσώπων αποτελεί το μεγαλύτερο ποσοστό (περίπου 93,82% του συνόλου), εντούτοις σε αξία οι εγγυήσεις αυτές αποτελούν μόνο το 9,73% του συνολικού υπολοίπου των εγγυημένων δανείων στις 31 Μαρτίου του 2018. Παρόμοια κατάσταση ίσχυε και στις 31 Μαρτίου 2017 (93% του συνόλου των εγγυήσεων αντιπροσώπευε το 10,5% του υπολοίπου των δανείων).

Όπως φαίνεται όμως από τον Πίνακα 2 πιο κάτω, στις 31 Μαρτίου 2018 από το σύνολο των Μη Εξυπηρετούμενων δανείων, ο μεγαλύτερος αριθμός αναλογεί στην κατηγορία των Φυσικών Προσώπων (1.293 από τις 1.216). δηλ. 94,05% των Μη Εξυπηρετούμενων δανείων είναι δάνεια τα οποία παραχωρήθηκαν σε Φυσικά Πρόσωπα.

Να σημειωθεί ότι, επειδή για τα πιο πάνω δάνεια οι εξασφαλίσεις που είχαν παραχωρηθεί κατά τη λήψη του δανείου ήταν ακίνητη περιουσία στις κατεχόμενες περιοχές της Κύπρου, η οποιαδήποτε καταβολή Κυβερνητικής Εγγυήσης για την πιο πάνω κατηγορία δανείων, πέραν από τις επιπτώσεις που θα υπάρξουν στον Προϋπολογισμό του Κράτους κατά το έτος πληρωμής, θα δημιουργηθούν και μεγάλες ζημιές για την Κυβέρνηση.

- Από το σύνολο των Κυβερνητικών Εγγυήσεων στις 31 Μαρτίου 2018, ένα πολύ μικρό ποσοστό της τάξης του 1,73% (2017: 1,82%), αντιστοιχεί σε εγγυήσεις που παραχωρήθηκαν σε Οντότητες Δημοσίου Συμφέροντος. Το μικρό όμως αυτό ποσοστό των Κυβερνητικών Εγγυήσεων, αντιστοιχεί στο 56,06% (2017: 61,42%) του υπολοίπου των εγγυημένων δανείων της αντίστοιχης περιόδου.

Τα δάνεια που παραχωρούνται σε Οντότητες Δημοσίου Συμφέροντος προορίζονται για τη διεκπεραίωση μεγάλων αναπτυξιακών έργων. Ο κίνδυνος απώλειας χρημάτων από την πιο πάνω κατηγορία δανείων / Κυβερνητικών Εγγυήσεων είναι πολύ μικρός, αφού το ποσοστό Μη Εξυπηρέτησης τους είναι πολύ μικρό (βλέπε Πίνακα 2 πιο κάτω).

- Ένα άλλο μικρό ποσοστό σε αριθμό εγγυήσεων (2,70% στις 31 Μαρτίου 2018 – 3,56% το 2017) αφορά εγγυήσεις που παραχωρήθηκαν σε οργανισμούς της Αρχής Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Το μικρό αυτό συγκριτικά % αντιστοιχεί στο 16,59% περίπου του υπολοίπου των δανείων στις 31 Μαρτίου 2018 (17,42% το 2016).

Να σημειωθεί ότι, η Κυβέρνηση από 1 Ιανουαρίου 2018 έχει αναλάβει την αποπληρωμή όλων των πληρωτέων δόσεων των δανείων της πιο πάνω κατηγορίας. Ως εκ τούτου, για την πιο πάνω κατηγορία Εγγυημένων δανείων δεν τίθεται θέμα ύπαρξης “κινδύνου μελλοντικών εκτιμημένων ζημιών” αλλά ύπαρξης πραγματικών ζημιών κάθε φορά που καταβάλλεται μια δόση για τα πιο πάνω δάνεια.

Κατάσταση δανείων

Πιο κάτω παρουσιάζεται η κατάσταση δανείων με Κυβερνητική Εγγύηση στις 31 Μαρτίου 2018 συγκριτικά με την αντίστοιχη ημερομηνία του 2017.

Πίνακας 2 – Μη εξυπηρετούμενα / Εξυπηρετούμενα – 31 Μαρτίου 2018 ν 2017

Κατηγορία / Υπό κατηγορία	Αρ. Εγγυήσεων 31/3/2018	Υπόλοιπο δανείων 31/3/2018 (€ 000)	Υπόλοιπο δανείων 31/3/2018 (% επί του συνόλου δανείων)	Αρ. Εγγυήσεων 31/3/2017	Υπόλοιπο δανείων 31/3/2017 (€ 000)	Αύξηση/ Μείωση (€ 000)
Μη - Εξυπηρετούμενα	1.293	118.210	6,70%	1.362	99.070	19.140
Εταιρίες	42	4.688	0,27%	41	3.640	1.048
Άλλες Εταιρίες	3	10	0,00%	3	12	-2
Μικρομεσαίες Εταιρίες	32	4.659	0,26%	31	3.610	1.049
Τράπεζες και Άλλοι Χρηματοπιστωτικοί Οργανισμοί	7	19	0,00%	7	18	1
Φυσικά Πρόσωπα / Καταναλωτικά	1.216	81.015	4,59%	1.278	81.455	-440
Γεωργικά	1	31	0,00%	1	29	2
Μικροεπιχειρήσεις/ Επιχειρηματικά	666	41.197	2,33%	696	40.665	532
Στεγαστικά	534	38.752	2,19%	564	39.653	-901
Φυσικά πρόσωπα / Καταναλωτικά	15	1.035	0,06%	17	1.108	-73
Αρχές Τοπικής Αυτοδιοίκησης	25	7.733	0,44%	32	12.831	-5.098
Δήμοι	3	5.951	0,34%	3	10.182	-4.231
Κοινοτικά Συμβούλια	22	1.782	0,10%	29	2.649	-867
Οντότητες Δημοσίου Συμφέροντος	10	24.774	1,40%	11	1.142	23.630

Άλλοι Οργανισμοί Δημοσίου Συμφέροντος (Σημ. 1)	3	24.198	1,37%	3	160	24.036
Συμβούλια Αποχετεύσεως	7	576	0,03%	8	982	-406
Εξυπηρετούμενα	3.108	1.647.343	93,30%	3.247	1.666.437	-19.094
Εταιρίες	35	306.583	17,36%	16	186.237	120.346
Μικρομεσαίες Εταιρίες	0	0	0,00%	1	1.000	-1.000
Τράπεζες και Άλλοι Χρηματοπιστωτικοί Οργανισμοί	35	306.583	17,36%	15	185.237	121.346
Φυσικά Πρόσωπα / Καταναλωτικά	2.913	90.715	5,14%	3.026	102.271	-11.556
Μικροεπιχειρήσεις/ Επιχειρηματικά	729	17.744	1,01%	740	20.337	-2.593
Στεγαστικά	2.175	72.659	4,12%	2.279	81.704	-9.045
Φυσικά πρόσωπα / Καταναλωτικά	9	312	0,02%	7	230	82
Αρχές Τοπικής Αυτοδιοίκησης	94	285.125	16,15%	132	294.775	-9.650
Δήμοι	85	282.411	16,00%	98	290.399	-7.988
Κοινοτικά Συμβούλια	9	2.714	0,15%	34	4.376	-1.662
Οντότητες Δημοσίου Συμφέροντος	66	964.920	54,65%	73	1.083.154	-118.234
Άλλοι Οργανισμοί Δημοσίου Συμφέροντος	12	350.998	19,88%	15	430.188	-79.190
Συμβούλια Αποχετεύσεως	54	613.922	34,77%	58	652.966	-39.044
Σύνολο	4.401	1.765.553	100,00%	4.609	1.765.507	46

Από τον πιο πάνω Πίνακα φαίνεται ότι, 93,30% (2017: 94,39%) του συνολικού υπολοίπου δανείων στις 31 Μαρτίου 2018 ή 3.108 δάνεια από σύνολο 4.401 (2017: 3.247 από 4.609) είναι Εξυπηρετούμενα, ενώ το υπόλοιπο 6,70% (2017: 5,61%) έχουν κατηγοριοποιηθεί από τους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς που έχουν παραχωρήσει τα εν λόγω δάνεια ως Μη Εξυπηρετούμενα.

Να σημειωθεί ότι, από το σύνολο των 1.293 Μη Εξυπηρετούμενων δανείων στις 31 Μαρτίου 2017 τα 1.216 αφορούν δάνεια που παραχωρήθηκαν σε Φυσικά Πρόσωπα. Από τον πιο πάνω αριθμό Μη Εξυπηρετούμενων δανείων, για 413 δάνεια συνολικού υπολοίπου €36.258.368 στις 31 Μαρτίου 2018 έχουν κληθεί οι Κυβερνητικές Εγγυήσεις, αλλά δεν έχουν πληρωθεί ακόμη, ενώ για άλλα 46 Μη

Εξυπηρετούμενα δάνεια, τα οποία είχε κληθεί η Κυβερνητική Εγγύηση και έχει πληρωθεί, παραμένει ένα μικρό υπόλοιπο ύψους €74.749.

Ανάλυση Κινδύνων

Για υπολογισμό των κινδύνων καταβολής χρημάτων ή/και δημιουργίας ζημιών που πιθανώς να υποστεί η Κυβέρνηση στο μέλλον λόγω της σύνθεσης του υφιστάμενου χαρτοφυλακίου Κυβερνητικών Εγγυήσεων λαμβάνονται υπόψη διάφοροι παράγοντες, όπως:

- οι κατηγορίες δανείων που συνθέτουν το χαρτοφυλάκιο των Κυβερνητικών Εγγυήσεων και ο πιστοληπτικός κίνδυνος του κάθε δανείου/δανειολήπτη ξεχωριστά,
- κατά πόσο υπάρχουν δάνεια των οποίων η Κυβερνητική Εγγύηση έχει κληθεί για πληρωμή,
- το ύψος των Εξυπηρετούμενων / Μη Εξυπηρετούμενων δανείων,
- η απόδοση των αναδιαρθρωμένων δανείων,
- το είδος της Κυβερνητικής Εγγύησης (πρώτη ζήτηση – first demand guarantee ή τελική ζημιά - final loss guarantee)
- εξασφαλίσεις που διαθέτουν τα πιο πάνω δάνεια, κλπ.

Έχοντας υπόψη:

- τα στοιχεία που αναφέρονται στον Πίνακα 2 πιο πάνω,
- το ύψος των Μη Εξυπηρετούμενων δανείων (περίπου €118,21εκ στις 31 Μαρτίου 2018),
- το γεγονός ότι από τα πιο πάνω Μη Εξυπηρετούμενα δάνεια, για 459 δάνεια συνολικού υπολοίπου στις 31 Μαρτίου 2018 €36,33εκ. έχει ήδη κληθεί η Κυβερνητική Εγγύηση τους, και
- την πώληση μέρους των εργασιών της Συνεργατικής Κυπριακής Τράπεζας,

ο κίνδυνος καταβολής σημαντικών ποσών για εξόφληση Κυβερνητικών Εγγυήσεων είναι αυξημένος. Συγκεκριμένα ενώ το Σχέδιο Εγγυήσεων (Asset Protection Scheme) προς την Ελληνική Τράπεζα δεν αναμένεται να οδηγήσει σε ενεργοποίηση κυβερνητικής εγγύησης (οι πληρωμές αναμένεται να καλύπτονται από την εναπομένουσα οντότητα της ΣΚΤ), είναι πιθανή η κλήση εγγυήσεων για παλαιά μη εξυπηρετούμενα δάνεια της ΣΚΤ.

Το ποσό που αναμένεται να καταβληθεί υπολογίζεται να ανέλθει μεταξύ 45-95 εκ.

Το πιο πάνω υπολογισθέν ποσό πιθανώς να αυξηθεί περαιτέρω σε περίπτωση που κληθούν και άλλες Κυβερνητικές Εγγυήσεις Μη Εξυπηρετούμενων δανείων από άλλους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς, ειδικά δανείων τα οποία έχουν τερματιστεί εδώ και αρκετό καιρό και παραμένουν σε εκκρεμότητα.

Να σημειωθεί ότι, τυχόν εξασφαλίσεις που πιθανώς να διαθέτουν τα δάνεια για τα οποία κλήθηκε ή θα κληθεί η Κυβερνητική Εγγύηση, θα μειώσει τις πιθανές ζημιές της Κυβέρνησης από τις αποπληρωμές των Εγγυήσεων που κλήθηκαν ή θα κληθούν. Το ύψος των τελικών ζημιών θα εξαρτηθεί τόσο από το καθαρό ποσό ανάκτησης (ποσό ανάκτησης μείον κόστη ανάκτησης) όσο και από το χρονικό διάστημα ανάκτησης των οποιονδήποτε ποσών.

Μέτρα Μετριασμού Των Κινδύνων

Ο κίνδυνος αποπληρωμής υφιστάμενων Κυβερνητικών Εγγυήσεων (ειδικά για τα δάνεια που έχουν κληθεί οι Κυβερνητικές τους Εγγυήσεις) είναι υπαρκτός. Σε αυτό το ενδεχόμενο η Κυβέρνηση μπορεί να μειώσει την όποια πιθανή ζημιά της, μέσω διαδικασιών ανάκτησης των καταβληθέντων ποσών από τους πρωτοφειλέτες / εγγυητές του δανείου.

Παρόλο που οι διαδικασίες αυτές είναι και χρονοβόρες και δαπανηρές και ορισμένες φορές το κόστος ανάκτησης μπορεί να μην είναι το αναμενόμενο, εντούτοις οι διαδικασίες ανάκτησης μπορεί να επιφέρουν έσοδα που θα μειώσουν τις ζημιές της Κυβέρνησης από την καταβολή Εγγυήσεων που έχουν κληθεί ή που αναμένεται να κληθούν για πληρωμή.

Για τις νέες Κυβερνητικές Εγγυήσεις που παραχωρούνται με τη νέα πολιτική της Κυβέρνησης, ο κίνδυνος πρόκλησης ζημιάς στο μέλλον έχει μειωθεί αφού:

- έχει δημιουργηθεί ένα πιο ορθολογιστικό πλαίσιο διαχείρισης των Κυβερνητικών Εγγυήσεων,
- οι νέες Κυβερνητικές Εγγυήσεις που παραχωρούνται έχουν μειωθεί κατά πολύ αφού αυτές παραχωρούνται στην βάση κριτηρίων,
- οποιαδήποτε αιτήματα παραχώρησης νέων Εγγυήσεων αξιολογούνται, τόσο από οικονομικής άποψης του δανειολήπτη όσο και από πλευράς πιστωτικών κινδύνων, προτού εγκριθεί οποιοδήποτε αίτημα, και
- γίνεται πιο επισταμένη και συνεχής παρακολούθηση των Μη Εξυπηρετούμενων δανείων. Στα πλαίσια αυτά οι απευθείας επαφές με τους δανειολήπτες και τα εμπλεκόμενα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα έχουν επιφέρει θετικά αποτελέσματα.

ΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΩΝ ΔΑΝΕΙΩΝ

Πληροφορίες

Τα δάνεια που παραχωρήθηκαν από την Κυβέρνηση ανέρχονται κατά την 31 Δεκεμβρίου 2017 σε €957.690.779 (2016: €991.645.604) και κατηγοριοποιούνται ως ακολούθως:

	2017	2016
	€ 000	€ 000
Ξένες Κυβερνήσεις (i)	109.788	109.788
Δήμοι (ii)	26.522	28.295
Συμβούλια Αποχετεύσεως (ii)	14.570	15.649
Οργανισμοί Δημόσιου Δικαίου και Άλλοι Οργανισμοί (iii)	741.693	786.411
Συνεργατικές Εταιρείες και Άλλοι Ιδιωτικοί Οργανισμοί (iv)	23.037	9.339
Άλλα Παγιοποιημένα Δάνεια λόγω της Τουρκικής Εισβολής (v)	42.080	42.163
Συνολικό	957.690	991.645

(i) Δάνειο που παραχωρήθηκε στην Ελληνική Κυβέρνηση μέσω του Μηχανισμού Στήριξης της Ελλάδας που οργανώθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο.

(ii) Δάνεια που προέκυψαν μετά από συμφωνίες, συνολικής αξίας €51 εκατ., οι οποίες υπογράφηκαν μεταξύ Κυπριακής Δημοκρατίας (ΚΔ) και ορισμένων Δήμων και Συμβουλίων Αποχετεύσεων για δάνεια τα οποία σύνηψαν οι εν λόγω Δήμοι και Συμβούλια Αποχετεύσεων με τη Τράπεζα ΚΑ Finanz, τα οποία η ΚΔ ως εγγυητής αποπλήρωσε τον Απρίλιο του 2014. Με βάση τις πιο πάνω συμφωνίες οι Δήμοι και τα Συμβούλια Αποχετεύσεων δεσμεύτηκαν προς την ΚΔ να αποπληρώσουν τα δάνεια με τους ίδιους όρους που περιλαμβάνονταν στη συμφωνία που αρχικά σύναψαν με την Τράπεζα ΚΑ Finanz.

(iii) Τα μεγαλύτερα δάνεια δόθηκαν,

- στον Κεντρικό Φορέα Ισότιμης Κατανομής Βαρών (2017: €401,01 εκατ., 2016: €400,7 εκατ.) και
- στον Οργανισμό Χρηματοδοτήσεως Στέγης (2017: €148,3 εκατ., 2016: €157,1 εκατ.) για σκοπούς υλοποίησης της στεγαστικής / δανειοδοτικής πολιτικής του κράτους,
- στο Ταμείο Ανακεφαλαιοποίησης (2017: €116,7 εκ., 2016: €145,8 εκ.) το οποίο συστάθηκε με βάση τον περί της Σύστασης και Λειτουργίας Ανεξάρτητου Ταμείου Ανακεφαλαιοποίησης Νόμου του 2015, με σκοπό αποκλειστικά την ανακεφαλαιοποίηση της Συνεργατικής Κυπριακής Τράπεζας και
- στον Κυπριακό Οργανισμό Ανάπτυξης Γης (2017:€70,3 εκατ., 2016:€75,3 εκατ.) με σκοπό την εφαρμογή Σχεδίου Στέγασης Οικογενειών με Χαμηλά Εισοδήματα (ΣΣΧΑ).

(iv) Δάνεια που προέκυψαν κυρίως από συμφωνία μεταξύ του Κράτους και της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων για παραχώρηση κεφαλαίων ψηλού επιχειρηματικού κινδύνου και δόθηκαν σε ιδιωτικούς οργανισμούς με σκοπό τη συμμετοχή τους στο μετοχικό κεφάλαιο ανταγωνιστικών κυπριακών επιχειρήσεων του παραγωγικού τομέα.

(v) Τα παγιοποιημένα δάνεια λόγω της τουρκικής εισβολής το 1974, αφορούν κυρίως δάνειο (€36,5 εκατ.) που παραχωρήθηκε στη Συνεργατική Κυπριακή Τράπεζα με σκοπό την αποπληρωμή προσφυγικών καταθέσεων σε εκτοπισθείσες Συνεργατικές Εταιρείες και ποσό προς την Αρχή Λιμένων Κύπρου (€2,8 εκατ.) που αφορά την αξία των περιουσιακών στοιχείων λιμανιών που είναι κάτω από τουρκική κατοχή και μεταβιβάστηκαν με σχετικά διατάγματα το 1976 από το Κράτος στην Αρχή Λιμένων Κύπρου.

Ανάλυση Κινδύνων

Η μη είσπραξη του κεφαλαίου και των τόκων των πιο πάνω δανείων θα έχει αρνητικό αντίκτυπο στο δημοσιονομικό ισοζύγιο (όσον αφορά τους προβλεπόμενους εισπρακτέους τόκους), και στη μείωση του δημόσιου χρέους (όσον αφορά τα προβλεπόμενα εισπρακτέα ποσά αποπληρωμής του κεφαλαίου των δανείων).

Σχετικά με τον πιστωτικό κίνδυνο που αντιμετωπίζει το κράτος από την εκχώρηση των δανείων, αυτά μπορούν να κατηγοριοποιηθούν ως ακολούθως:

1. Ανακτήσιμο δάνειο ύψους €109,8 εκατομμυρίων, το οποίο παραχωρήθηκε προς την Ελληνική Δημοκρατία μέσω του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας. Σημειώνεται ότι τα ποσά που έχουν περιληφθεί στον προϋπολογισμό σχετικά με το δάνειο αυτό αφορούν μόνο στην είσπραξη τόκων και ανέρχονται σε €3 εκατομμύρια ανά έτος. Επιπρόσθετα σημειώνεται ότι το κεφάλαιο του δανείου αναμένεται να αρχίσει να αποπληρώνεται το 2020.

2. Ανακτήσιμα δάνεια ύψους €41,1 εκατομμυρίων που αποτελούν δάνεια προς Δήμους και Συμβούλια Αποχετεύσεων τα οποία προέκυψαν από δάνεια που συνήψαν με την Τράπεζα KA Finanz, κρίνονται επί του παρόντος χαμηλού κινδύνου αφού οι δόσεις τους καταβάλλονται κανονικά και το ποσό θεωρείται πλήρως ανακτήσιμο.

3. Από τα ανακτήσιμα δάνεια ύψους €741,7 εκατομμυρίων που παραχωρήθηκαν κατά καιρούς για την προώθηση κυβερνητικών πολιτικών, παρατηρήθηκε μείωση σε σχέση με το 2016 ύψους €44,7 εκατ. η οποία προκύπτει κυρίως από αποπληρωμή:

- δόσης €29 εκ. του δανείου το οποίο η Κυβέρνηση παραχώρησε προς το Ταμείο Ανακεφαλαιοποίησης και συνεπώς ο πιστωτικός κίνδυνος κρίνεται χαμηλός, αφού το ποσό επί του παρόντος θεωρείται πλήρως ανακτήσιμο,
- δόσεων €8,9 εκατ. των δανείων που ο ΟΧΣ παραχώρησε με κεφάλαια της Κυβέρνησης,
- δόσεων €22,5 εκατ. των δανείων που ο ΟΧΣ παραχώρησε με κεφάλαια της Κυβέρνησης μέσω του Κεντρικού Φορέα Ισότιμης Κατανομής Βαρών. Να σημειωθεί ότι ο ΟΧΣ παραχώρησε το 2017 με κεφάλαια της Κυβέρνησης μέσω του Κεντρικού Φορέα Ισότιμης Κατανομής Βαρών νέα δάνεια ύψους €22,8 εκατ. και
- ποσού €5 εκατ. του δανείου το οποίο η Κυβέρνηση παραχώρησε προς τον Κυπριακό Οργανισμό Ανάπτυξης Γης.

Τα δάνεια που παραχωρήθηκαν στον Κεντρικό Φορέα Ισότιμης Κατανομής Βαρών, στον Οργανισμό Χρηματοδοτήσεως Στέγης και στον Κυπριακό Οργανισμό Ανάπτυξης Γης έχουν κατά βάση διοχετευθεί από τους οργανισμούς που τα έλαβαν προς ιδιώτες. Η αποπληρωμή των δανείων αυτών εξαρτάται κατά κύριο λόγο από την είσπραξη των δανείων που παραχωρήθηκαν προς τους τελικούς δικαιούχους.

Για σκοπούς ανάλυσης κινδύνων παρουσιάζονται πιο κάτω επιπρόσθετες πληροφορίες για τα δάνεια τα οποία οι πιο πάνω οργανισμοί έχουν παραχωρήσει ξεχωριστά, οι οποίες προέκυψαν μετά από επεξεργασία στοιχείων/πληροφοριών που οι εν λόγω οργανισμοί έχουν αποστείλει στο Γενικό Λογιστήριο της Δημοκρατίας.

(α) Δάνεια τα οποία έχουν παραχωρηθεί από τον Οργανισμό Χρηματοδοτήσεως Στέγης (ΟΧΣ)

Ο ΟΧΣ έχει παραχωρήσει δάνεια χρησιμοποιώντας κεφάλαια της Κυβέρνησης για υλοποίηση διαφόρων σχεδίων δανείων. Στους δύο πιο κάτω πίνακες αναλύονται τα εν λόγω δάνεια ανά σχέδιο με τον αριθμό και το υπόλοιπο των δανείων κατά την 31 Μαρτίου 2018 καθώς το ποσό των καθυστερημένων δόσεων κατά την ίδια ημερομηνία :

- Με κεφάλαια που παραχωρήθηκαν απευθείας από την Κυβέρνηση:

Δάνεια	Δάνεια με κεφάλαια της Κυβέρνησης				
	Αριθμός δανείων 31/3/2018	Υπόλοιπο 31/3/2018 € 000	Υπόλοιπο 31/3/2017 € 000	Ποσό καθυστερημένων δόσεων 31/3/2018 € 000	Ποσό καθυστερημένων δόσεων 31/3/2017 € 000
Για ζευγάρια σε ακριτικές περιοχές	924	17.050	18.375	4.938	4.510
Για αναζωογόνηση περιοχής πράσινης γραμμής	245	8.899	9.273	2.336	2.158
Για Στεγαστικά Σχέδια Κοινοτήτων κάτω των 500 κατοίκων	578	14.391	16.020	2.758	2.605
Για Στεγαστικά Σχέδια Αγροτικών περιοχών	1	38	39	20	18
Για Στεγαστικά Σχέδια Πολυτέκνων	40	1.723	1.816	473	427
Για Στεγαστικά Σχέδια Αναπήρων	21	544	604	73	59
Σε ζευγάρια με χαμηλά και μέτρια εισοδήματα	1.003	103.595	108.510	11.584	9.769
Σύνολο	2.812	146.242	154.636	22.182	19.546

Αναφέρεται ότι για τα πιο πάνω 2.812 δάνεια, τα 1.608 με υπόλοιπο κατά την 31/3/2018 ύψους €71.594.695 – 49% (31/3/2017:52%) θεωρούνται εξυπηρετούμενα. Τα υπόλοιπα 1.204 δάνεια με υπόλοιπο κατά την 31/3/2018 ύψους €74.647.508 – 51% (31/3/2017:48%), θεωρούνται μη εξυπηρετούμενα αφού παρουσιάζουν περισσότερες από 3 καθυστερημένες δόσεις, με ορισμένα από αυτά 662 (31/3/2017:612) να ξεπερνούν καθυστερημένες δόσεις 3 ετών.

Σημειώνεται ότι ο Οργανισμός λαμβάνοντας υπόψη ότι τα δάνεια καλύπτονται με Κυβερνητική εγγύηση ή με την αξία της κατοικίας, έχει προχωρήσει σε τερματισμό συμβολαίου ή λήψη δικαστικών μέτρων σε 40 από τα πιο πάνω δάνεια.

- Με κεφάλαια της Κυβέρνησης μέσω του Κεντρικού Φορέα Ισότιμης Κατανομής Βαρών:

Δάνεια	Δάνεια με κεφάλαια του ΚΦΙΚΒ				
	Αριθμός δανείων κατά την 31/3/2018	Υπόλοιπο 31/3/2018 € 000	Υπόλοιπο 31/3/2017 € 000	Ποσό καθυστερημένων δόσεων 31/3/2018 € 000	Ποσό καθυστερημένων δόσεων 31/3/2017 € 000
Σπουδαστικά	19.083	348.964	346.451	24.933	22.230
Ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης	593	8.572	8.737	2.761	2.490
Για νεοδημιουργημένα ζευγάρια	1.508	7.950	10.287	3.125	2.896
Επαγγελματικά	205	4.175	4.037	3.038	3.115
Για Σωματεία και Οργανώσεις	12	1.277	1.304	307	283
Σύνολο	21.401	370.938	370.816	34.164	31.014

Όλα τα πιο πάνω δάνεια έχουν παραχωρηθεί με βάση το Σχέδιο Αποκατάστασης Προπολεμικής Φερεγγυότητας με περίπου το 89,2% του αριθμού των δανείων να αντιπροσωπεύει Σπουδαστικά δάνεια. Αναφέρεται ότι για τα πιο πάνω 21.401 δάνεια, τα 16.668 με υπόλοιπο κατά την 31/3/2018 ύψους €270.688.389 – 73% (31/3/2017:72,5%) θεωρούνται εξυπηρετούμενα. Τα υπόλοιπα 4.733 δάνεια με υπόλοιπο κατά την 31/3/2018 ύψους €100.249.653 – 27% (31/3/2017:27,5%), θεωρούνται μη εξυπηρετούμενα αφού παρουσιάζουν περισσότερες από 3 καθυστερημένες δόσεις, με ορισμένα 2.005 (31/3/2017:2.066) να ξεπερνούν καθυστερημένες δόσεις 3 ετών.

Σημειώνεται ότι ο Οργανισμός λαμβάνοντας υπόψη ότι τα δάνεια καλύπτονται με Κυβερνητική εγγύηση ή με την αξία της κατοικίας, έχει προχωρήσει σε τερματισμό συμβολαίου ή λήψη δικαστικών μέτρων σε 170 από τα πιο πάνω δάνεια.

(β) Δάνεια τα οποία παραχωρήθηκαν από τον Κυπριακό Οργανισμό Ανάπτυξης Γης (ΚΟΑΓ)

Ο ΚΟΑΓ έχει παραχωρήσει δάνεια χρησιμοποιώντας κεφάλαια της Κυβέρνησης για εφαρμογή Σχεδίου Στέγασης Οικογενειών με Χαμηλά Εισοδήματα (ΣΣΧΑ) το οποίο εγκρίθηκε το 2001. Μετά το 2012 ο ΚΟΑΓ, με οδηγίες του Υπουργείου Εσωτερικών, τερμάτισε την πώληση κατοικιών/διαμερισμάτων μέσω του Σχεδίου Στέγασης Χαμηλά Αμειβομένων και όσες μονάδες ανεγέρθηκαν με κονδύλια του ΣΣΧΑ διατέθηκαν σε αριθμό αγοραστών με βάση Σχέδιο Στέγασης Μέτρια Αμειβομένων.

Ο αριθμός των δανείων που παραχωρήθηκαν σε χαμηλά αμειβομένους κατά την 31/3/2018 ανέρχεται σε 881 από τα οποία 112 έχουν ξοφληθεί πλήρως. Κατά την 31/3/2017 τα αντίστοιχα δάνεια ήταν 889 αφού κατά την περίοδο 1/4/2017 μέχρι 31/3/2018, 8 αγοραστές διέκοψαν τη συμμετοχή τους στο σχέδιο και οι κατοικίες παραμένουν αδιάθετες. Τα 769 που παραμένουν, παρουσιάζουν υπόλοιπο κατά την 31/3/2018 €54.580.278 και ποσό καθυστερημένων δόσεων κατά την ίδια ημερομηνία €7.671.740.

Αναφέρεται ότι για τα πιο πάνω 769 δάνεια, τα 271 με υπόλοιπο κατά την 31/3/2018 ύψους €13.739.660 – 25% (31/3/2017:29%) θεωρούνται εξυπηρετούμενα. Τα υπόλοιπα 498 με υπόλοιπο κατά την 31/3/2018 ύψους €40.840.618 - 75% (31/3/2017:71%) θεωρούνται μη εξυπηρετούμενα, αφού παρουσιάζουν περισσότερες από 3 καθυστερημένες δόσεις, με ορισμένα (254) να ξεπερνούν καθυστερημένες δόσεις 3 ετών.

Σημειώνεται ότι ο Οργανισμός έχει προχωρήσει σε λήψη δικαστικών μέτρων σε 99 από τα 498 δάνεια που παρουσιάζουν καθυστερήσεις. Επιπρόσθετα, η κυριότητα όλων των κατοικιών που παραχωρούνται παραμένει στον ΚΟΑΓ μέχρι και την αποπληρωμή της τελευταίας δόσης από το δανειολήπτη.

Τα δάνεια που παραχωρήθηκαν με κονδύλια του ΣΣΧΑ σε μέτρια αμειβόμενους ανέρχονται σε 94, παρουσιάζουν υπόλοιπο κατά την 31/3/2018 €5.207.724 και ποσό καθυστερημένων δόσεων κατά την ίδια ημερομηνία €83.561.

Αναφέρεται ότι από το ποσό των €70,3 εκατ. το οποίο ο ΚΟΑΓ οφείλει στην Κυβέρνηση κατά την 31/12/2017, ποσό €66,0 εκατ. αναμένεται να εισπραχθεί σταδιακά με την καταβολή των δόσεων των δανειοληπτών ενώ η διαφορά των €4,3 εκατ. θεωρείται άμεσα επιστρεπτέα και ανακτήσιμη αφού αφορά ποσό το οποίο εισπράχθηκε από τον ΚΟΑΓ στο παρελθόν (είτε από τους δανειολήπτες είτε από την Κυβέρνηση όταν αρχικά παραχωρήθηκε το δάνειο για το ΣΣΧΑ) και παραμένει να το καταβάλει στη Κυβέρνηση.

Αναφέρεται επίσης ότι με Απόφαση του το Δεκέμβριο του 2017, το Υπουργικό Συμβούλιο ενέκρινε συγκεκριμένες εισηγήσεις σύμφωνα με τις οποίες καθορίζονται τα ποσά που θα πρέπει ο ΚΟΑΓ να καταβάλλει διαχρονικά μέχρι την πλήρη εξόφληση του ποσού που οφείλει από την εφαρμογή του ΣΣΧΑ.

Μέτρα Μετριασμού Των Κινδύνων

Η περαιτέρω ενίσχυση (σε υλικοτεχνικό και τεχνοκρατικό επίπεδο) των πιο πάνω οργανισμών για την αντιμετώπιση της πιθανότητας μη είσπραξης των δανείων που δόθηκαν σε ιδιώτες θα ελαχιστοποιήσει ακόμα περισσότερο τις οποιεσδήποτε πιθανές δημοσιονομικές επιπτώσεις.

Επιπλέον θα πρέπει να δημιουργηθεί στην κεντρική Κυβέρνηση ένα πλαίσιο αξιολόγησης αιτημάτων για τη χορήγηση νέων δανείων από τη Δημοκρατία προς τρίτους καθώς και για τη διαχείριση των υφιστάμενων δανείων και των κινδύνων που απορρέουν από αυτά.

ΑΓΩΓΕΣ ΠΟΥ ΕΙΝΑΙ ΣΕ ΕΞΕΛΙΞΗ

Πληροφορίες

Κατά την 31^η Δεκεμβρίου, 2017 εκκρεμούσαν διάφορες δικαστικές αγωγές εναντίον της Κυπριακής Δημοκρατίας καθώς επίσης και εναντίον των Οντοτήτων Δημοσίου Δικαίου και Αρχών Τοπικής Αυτοδιοίκησης είτε από υπαλλήλους είτε από τρίτους το κόστος των οποίων δεν μπορεί να προβλεφθεί. Οι δικαστικές αγωγές αφορούν:

(α) Κεντρική Κυβέρνηση

- Αγωγές δημοσίων υπαλλήλων για τις μειώσεις των απολαβών και των συντάξεων στην κρατική υπηρεσία και τον ευρύτερο δημόσιο τομέα βάσει του «Περί της Μείωσης των Απολαβών και των Συντάξεων των Αξιωματούχων, Εργοδοτουμένων και Συνταξιούχων της Κρατικής Υπηρεσίας και του Ευρύτερου Δημόσιου Τομέα Νόμο» λόγω των ιδιαίτερα δύσκολων οικονομικών συνθηκών καθώς επίσης και αγωγές για τις παγοποιήσεις των προσαυξήσεων.
- Αγωγές τρίτων των οποίων η οικονομική τους θέση επηρεάστηκε αρνητικά από τις αποφάσεις του Μαρτίου του 2013 για αναδιάρθρωση του χρηματοπιστωτικού τομέα.
- Αγωγές τρίτων για οικονομικές απαιτήσεις από συμβόλαια για εκτέλεση κυβερνητικών έργων και συμβόλαια συντήρησης.
- Αγωγές τρίτων για ατυχήματα/ τραυματισμούς που συνέβησαν και κατά την εκτίμηση των εναγόντων την ευθύνη φέρει η Κυπριακή Δημοκρατία.
- Αγωγές τρίτων για απαλλοτριώσεις στοιχείων πάγιου ενεργητικού (κυρίως γης) που κατά την εκτίμηση των εναγόντων έχουν υποστεί οικονομική ζημιά είτε αυτή αφορά την εκτιμώμενη αξία της απαλλοτριωθείσας γης ή/και πιθανά διαφυγόντα κέρδη από τη μη χρήση των εν λόγω στοιχείων πάγιου ενεργητικού.

(β) Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου (ΝΠΔΔ)

- Αγωγές τρίτων είτε από συμβάσεις είτε από ζημιές σε ιδιωτικές περιουσίες κατά την εκτέλεση εργασιών.
- Αγωγές υπαλλήλων λόγω προαγωγών/ μισθολογικών κλιμάκων ή και άλλων θεμάτων προσωπικού.

(γ) Αρχές Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΑΤΑ)

- Αγωγές τρίτων είτε από συμβάσεις είτε από ζημιές σε ιδιωτικές περιουσίες κατά την εκτέλεση εργασιών.
- Αγωγές υπαλλήλων λόγω προαγωγών / μισθολογικών κλιμάκων ή και άλλων θεμάτων προσωπικού.

Ανάλυση Κινδύνων

(α) Κεντρική Κυβέρνηση

Οι δημοσιονομικοί κίνδυνοι προκύπτουν σε περίπτωση που εκδοθεί απόφαση δικαστηρίου εναντίον της Δημοκρατίας οπότε επιβάλλεται η καταβολή χρηματικών αποζημιώσεων στους ενάγοντες. Σε περίπτωση που οι χρηματικές αποζημιώσεις είναι ψηλές τότε επηρεάζονται αρνητικά τα δημόσια οικονομικά και κατά συνέπεια η μη επίτευξη των δημοσιονομικών στόχων που τίθενται με όλα τα αρνητικά συνεπακόλουθα.

Οι δημοσιονομικοί κίνδυνοι θα προκύψουν κυρίως από:

- την καταβολή οικονομικών αποζημιώσεων από τυχόν δικαστικές αποφάσεις σε βάρος της Κυπριακής Δημοκρατίας που αφορούν τις αγωγές δημοσίων υπαλλήλων για τις μειώσεις των απολαβών τους βάσει του «Περί της Μείωσης των Απολαβών και των Συντάξεων των Αξιωματούχων, Εργοδοτουμένων και Συνταξιούχων της Κρατικής Υπηρεσίας και του Ευρύτερου Δημόσιου Τομέα Νόμο». Σημειώνεται

ότι, οι πραγματικές εξοικονομήσεις για το κράτος από τις μειώσεις των απολαβών και συντάξεων για το έτος 2017 ανήλθε στα 265,3 εκ. ευρώ ενώ το αντίστοιχο ποσό για το 2016 ανήλθε στα 259,5 εκ. ευρώ.

- από δικαστικές αποφάσεις που αφορούν αγωγές τρίτων των οποίων η οικονομική τους θέση επηρεάστηκε αρνητικά από τις αποφάσεις του Μαρτίου του 2013 για αναδιάρθρωση του χρηματοπιστωτικού τομέα.

(β) Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου (ΝΠΔΔ) και (γ) Αρχές Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΑΤΑ)

Οι δημοσιονομικοί κίνδυνοι που προέρχονται από τα ΝΠΔΔ και από τις ΑΤΑ και αφορούν είτε αγωγές τρίτων είτε αγωγές υπαλλήλων κατά των οντοτήτων αυτών, δεν είναι ιδιαίτερα ανησυχητικοί αφού σύμφωνα με τα διαθέσιμα στοιχεία που μας έχουν σταλεί αυτές δεν ξεπερνούν τα 5 εκ. ευρώ.

ΚΙΝΔΥΝΟΙ ΑΠΟ ΑΠΑΛΛΟΤΡΙΩΣΕΙΣ ΤΕΜΑΧΙΩΝ ΓΗΣ

Πληροφορίες

Η απαλλοτρίωση αφορά αναγκαστική, σύμφωνη με το νόμο και με καθορισμένη αποζημίωση, εξαγορά από το κράτος της ακίνητης περιουσίας κάποιου ιδιοκτήτη, για λόγους δημόσιας ανάγκης ή ωφέλειας. Συνήθως το κράτος προχωρεί σε απαλλοτριώσεις ιδιωτικής περιουσίας για δημιουργία έργων υποδομών ή για άλλους σκοπούς και καταβάλλει στους ιδιοκτήτες αντίστοιχο χρηματικό αντίτιμο με βάση την αξία της ακίνητης ιδιοκτησίας που απαλλοτριώνεται σε αγοραίες τιμές. Σε κάποιες περιπτώσεις μπορεί να γίνει και ανταλλαγή ιδιωτικής γης με κρατική ισόποσης αξίας.

Λόγω εκτέλεσης μεγάλου αριθμού έργων υποδομής στα μέσα της δεκαετίας του 2000 σε συνδυασμό με τα ψηλά επιτόκια που καταβάλλονταν από τη μη έγκαιρη καταβολή της αποζημίωσης στους ιδιοκτήτες (επιτόκιο 9%) και την έλλειψη καθορισμένης πολιτικής είχε ως αποτέλεσμα τη συσσώρευση μεγάλων οφειλών / υποχρεώσεων του δημόσιου προς τους ιδιοκτήτες γης.

Το Μάιο του 2014 έχει ψηφιστεί νομοθεσία η οποία προνοεί μείωση του πληρωτέου τόκου από 9% σε 3% για ληξιπρόθεσμες οφειλές που αφορούν απαλλοτριώσεις τεμαχίων γης. Σημειώνεται ότι, με σημερινά δεδομένα το ύψος του επιτοκίου εξακολουθεί να είναι ψηλό αφού ο μέσος όρος του επιτοκίου καταθέσεων που παραχωρούν οι χρηματοοικονομικοί οργανισμοί δεν ξεπερνά το 1,2%. Τονίζεται ότι ο καθορισμός της πολιτικής απαλλοτριώσεων γίνεται από το Υπουργικό Συμβούλιο με μία σειρά από αποφάσεις του.

Κατά την 31 Δεκεμβρίου, 2017 σύμφωνα με στοιχεία του Τμήματος Κτηματολογίου και Χωρομετρίας οι συνολικές εκκρεμείς υποχρεώσεις (συμπεριλαμβανομένων και των τόκων) προς τους ιδιοκτήτες γης τους οποίους η γη απαλλοτριώθηκε για υλοποίηση αναπτυξιακών ή άλλων έργων (αρχαιολογικοί χώροι, ανάγκες εθνικής φρουράς) ανερχόταν στα 270,8 εκ. ευρώ σε σχέση με 330,2 εκ. ευρώ τέλος του 2016, δηλαδή το ύψος του οφειλόμενου ποσού για απαλλοτριώσεις μειώθηκε κατά 18% ενώ σε σχέση με το τέλος του 2012 τα οφειλόμενα ποσά για απαλλοτριώσεις μειώθηκαν κατά 47% αφού το οφειλόμενο ποσό ανερχόταν τότε στα €508 εκ. Πρόσθετα, σημειώνεται ότι από τις συνολικές εκκρεμείς υποχρεώσεις, ποσό ύψους 157,4 εκ. ευρώ ή το 58% έχει συμφωνηθεί και έγινε αποδεκτό από τους ιδιοκτήτες των υπό

απαλλοτριώση τεμαχίων ενώ το υπόλοιπο οφειλόμενο ποσό ύψους 113,4 εκ. ευρώ ή το 42% δεν έχει γίνει ακόμη αποδεκτό από τους ιδιοκτήτες.

Για εξόφληση των οφειλών του κράτους προς τους ιδιοκτήτες γης περιλαμβάνεται ετησίως πρόνοια στους Προϋπολογισμούς που κυμαίνεται γύρω στα 75 εκ. ευρώ περίπου.

Στον πιο κάτω πίνακα παρουσιάζονται αναλυτικά οι συνολικές εκκρεμείς υποχρεώσεις του κράτους προς τους ιδιοκτήτες γης (κεφάλαιο και τόκοι) καθώς και τα καταβληθέντα ποσά για τα έτη 2014-2017. Σημειώνεται ότι, η διαφορά που προκύπτει από το υπόλοιπο έκαστου έτους και των αποπληρωμών αφορά νέες απαλλοτριώσεις γης.

	Οφειλόμενο ποσό 1.1.2014 € εκ.	Καταβληθέν ποσό εντός το 2014 € εκ.	Οφειλόμενο ποσό 1.1.2015			Καταβληθέν ποσό εντός το 2015 € εκ.	Οφειλόμενο ποσό 1.1.2016			Καταβληθέν ποσό εντός το 2016 € εκ.	Οφειλόμενο ποσό 1.1.2017			Καταβληθέν ποσό εντός το 2017 €	Συνολικό οφειλόμενο ποσό 1.1.2018		
			Μη Συμφωνηθέντα ποσά	Συμφωνηθέντα ποσά	Σύνολο συμφωνηθέντα και μη		Μη Συμφωνηθέντα ποσά	Συμφωνηθέντα ποσά	Σύνολο συμφωνηθέντα και μη		Μη Συμφωνηθέντα ποσά	Συμφωνηθέντα ποσά	Σύνολο συμφωνηθέντα και μη		Μη Συμφωνηθέντα ποσά	Συμφωνηθέντα ποσά	Σύνολο συμφωνηθέντα και μη
Σύνολο	480,896	72,668	167,776	245,833	413,609	76,800	125,305	214,969	340,274	73,460	116,091	214,122	330,213	73,188	113,432	157,413	270,845
Κεφάλαιο		45,993	104,929	138,715	243,644	53,334	79,079	120,940	200,019	50,006	73,768	133,362	207,131	53,916	70,786	90,003	160,789
Τόκος		23,496	62,847	107,118	169,965	22,052	46,226	94,029	140,255	22,080	42,323	80,760	123,082	17,931	42,646	67,410	110,056
Επαγγελματικά Έσοδα		3,179				1,414				1,374				1,341			

Ανάλυση Κινδύνων

Με βάση τα πιο πάνω, οι δημοσιονομικοί κίνδυνοι που δημιουργούνται για την Κυπριακή Δημοκρατία είναι οι ακόλουθοι:

- Οι κάτοχοι της απαλλοτριωθείσας γης οι οποίοι δεν αποδέχθηκαν την προσφορά του Τμήματος Κτηματολογίου και Χωρομετρίας να προσφεύγουν στη δικαιοσύνη με αποτέλεσμα να είναι αδύνατη η εκτίμηση του χρόνου εκδίκασης των υποθέσεων καθώς και το τελικό ύψος της αποζημίωσης.
- Περαιτέρω αύξηση του συνολικού οφειλόμενου ποσού των απαλλοτριώσεων λόγω περιορισμένων πιστώσεων που περιλαμβάνονται ετήσια στον προϋπολογισμό για εξόφληση των εν λόγω υποχρεώσεων. Ως αποτέλεσμα παρατείνεται ο χρόνος αποπληρωμής των υποχρεώσεων και κατά συνέπεια αυξάνεται το κόστος εξυπηρέτησης των οφειλών.

Μέτρα Μετριασμού των Κινδύνων

Για μετριασμό του κινδύνου των οφειλών του κράτους προς τους ιδιοκτήτες απαλλοτριωθείσας γης και για μείωση της επιβάρυνσης των δημόσιων οικονομικών έχουν ληφθεί τα πιο κάτω μέτρα:

- Οι αποπληρωμές των οφειλών γίνονται με βάση τη χρονολογική σειρά αρχίζοντας από τις παλαιότερες όπου το επιτόκιο αποπληρωμής είναι ψηλότερο σύμφωνα με σχετική απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου.
- Το κράτος βρίσκεται σε διαπραγματεύσεις με ιδιοκτήτες απαλλοτριωμένων τεμαχίων γης για επιστροφή τους στους ιδιοκτήτες τους αφού τα τεμάχια αυτά αν και απαλλοτριώθηκαν δεν κατέστη δυνατή η αξιοποίηση τους για το σκοπό για τον οποίο απαλλοτριώθηκαν.
- Νέες απαλλοτριώσεις τεμαχίων γης γίνονται με φειδώ και νοουμένου ότι το έργο είναι ώριμο για υλοποίηση και οι πιστώσεις περιλαμβάνονται στον κρατικό προϋπολογισμό.

ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΟΙ ΚΙΝΔΥΝΟΙ ΠΟΥ ΠΡΟΚΥΠΤΟΥΝ ΑΠΟ ΤΟΝ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΤΟΜΕΑ, ΤΟΥΣ ΚΡΑΤΙΚΟΥΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥΣ, ΤΙΣ ΟΝΤΟΤΗΤΕΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ, ΤΙΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ, ΤΙΣ ΚΡΑΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΤΙΣ ΣΥΜΠΡΑΞΕΙΣ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ-ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΤΟΜΕΑ

ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ

Πληροφορίες

Ο χρηματοπιστωτικός τομέας έχει συστημικό χαρακτήρα.

Η Κύπρος κατάφερε να αντιμετωπίσει με επιτυχία μια βαθιά κρίση που είχε φθάσει στο αποκορύφωμά της το 2013, και να ενδυναμώσει την ανθεκτικότητα της οικονομίας της. Εντούτοις, προκλήσεις παραμένουν.

Ο κύριος σκοπός αυτής της έκθεσης είναι ο εντοπισμός των σημαντικότερων δημοσιονομικών κινδύνων, οι οποίοι πηγάζουν από τις δραστηριότητες του χρηματοπιστωτικού τομέα, καθώς και εισήγηση μέτρων περιορισμού των κινδύνων και αντιμετώπισης των αδυναμιών.

Κύρια χαρακτηριστικά του τραπεζικού τομέα

Η κυπριακή οικονομία παρουσίαζε μέχρι το 2013 ανισοσκελίες στα δημόσια οικονομικά καθώς και διαρθρωτικά προβλήματα. Περαιτέρω, η χαλαρότητα στη διοχέτευση δανείων και πόρων στην οικονομία και η υπερμεγέθης ρευστότητα επέφεραν υπερβολική πιστωτική επέκταση. Αυτή προκάλεσε μια υπερβολική ανάπτυξη (φούσκα) στον τομέα των ακινήτων και οδήγησε σε μη βιώσιμα επίπεδα δανεισμού στα εγχώρια νοικοκυριά και επιχειρήσεις, με δυσμενείς επιπτώσεις συστημικού χαρακτήρα σε ολόκληρη την οικονομία.

Για αντιμετώπιση των πιο πάνω αναφερόμενων προκλήσεων, η Κυπριακή Δημοκρατία εντάχθηκε το 2013 σε πρόγραμμα οικονομικής προσαρμογής το οποίο κάλυπτε τα δημόσια οικονομικά, τα διαρθρωτικά θέματα και τον τραπεζικό τομέα. Η εφαρμογή του προγράμματος οδήγησε σε θετικά αποτελέσματα. Η ανάπτυξη επανήλθε σε θετικούς ρυθμούς, η ανεργία μειώθηκε και τα δημόσια οικονομικά ισοσκελίστηκαν, ενώ ενδυναμώθηκε η κεφαλαιακή επάρκεια και η ρευστότητα των τραπεζών.

Η αγορά ακινήτων και οι τιμές των ακινήτων μειώθηκαν σημαντικά τα τελευταία χρόνια, και ο τραπεζικός τομέας έχει συρρικνωθεί σε πιο βιώσιμα επίπεδα. Συγκεκριμένα, το σύνολο του ενεργητικού του τραπεζικού τομέα, κατά τις 31/12/2017, ήταν 3.5 φορές το μέγεθος του ΑΕΠ, αισθητά μειωμένο σε σχέση με αυτό πριν την κρίση (2012), όταν ανερχόταν σε 6.3 φορές το μέγεθος του ΑΕΠ.

Ορισμένοι δείκτες που αντικατοπτρίζουν την κατάσταση του τραπεζικού τομέα από την κρίση μέχρι σήμερα, παρουσιάζονται πιο κάτω:

	2013	2014	2015	2016	2017
ΑΕΠ (τρέχουσες τιμές αγοράς) €εκ.	€ 18,141	€ 17,606	€ 17,742	€ 18,490	€ 19,522
Σύνολο υποχρεώσεων του τραπεζικού τομέα €εκ.	€ 72,826	€ 68,244	€ 66,359	€ 61,016	€ 62,068
Ποσοστό υποχρεώσεων επί του ΑΕΠ	401%	388%	374%	335%	323%
Κατάσταση των τραπεζών					
- Δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας	11.70%	14.20%	15.70%	15.90%	14.90%
- Καταθέσεις πελατών €εκ.	€ 46,993	€ 46,124	€ 45,968	€ 49,009	€ 49,402
- Δάνεια €εκ.	€ 63,598	€ 61,516	€ 62,739	€ 55,182	€ 51,351
- Μη Εξυπηρετούμενες Χορηγήσεις (ΜΕΧ) €εκ.	Μη εφαρμοσίμο	€ 28,383	€ 27,290	€ 24,345	€ 20,902
- ΜΕΧ ως % των συνολικών δανείων	42.1%	46.1%	43.5%	44.1%	40.7%
Άλλοι δείκτες					
- Επέκταση δανεισμού ιδιωτικού τομέα (εξαιρουμένων Οντοτήτων Ειδικού Σκοπού)	-3.70%	-0.80%	0.20%	-1.00%	0.3% (30/11/17)
- Επέκταση τιμών οικιστικών ακινήτων					
- Έλλειμμα τρεχουσών συναλλαγών (% ΑΕΠ) - (εξαιρουμένων διεθνών επιχειρήσεων)	-6.5%	-8.8%	-4.3%	-0.9%	1.5%
- Καθαρή Διεθνής Επενδυτική Θέση (% ΑΕΠ) - (εξαιρουμένων διεθνών επιχειρήσεων)	-4.9%	-4.3%	-1.5%	-4.9%	-6.7%
	-138.7%	-147.0%	-145.0%	-127.2%	-120.4%

Οι μεγαλύτερες συστημικές τράπεζες της Κύπρου έλαβαν συγκεκριμένα μέτρα για την ενίσχυση της κεφαλαιακής τους θέσης:

- Η Τράπεζα Κύπρου ανακεφαλαιοποιήθηκε το 2014, μέσω αύξησης μετοχικού κεφαλαίου ύψους €1 δισ. Από τις 19 Ιανουαρίου 2017, η Bank of Cyprus Holdings Public Limited Company έχει εισαχθεί

για διαπραγμάτευση στην Κύρια Αγορά του Χρηματιστηρίου Αξιών του Λονδίνου ('LSE'), πέραν της Κύριας Αγοράς του Χρηματιστηρίου Αξιών Κύπρου ('ΧΑΚ'), στοχεύοντας σε διεύρυνση της βάσης των επενδυτών.

- Η Ελληνική Τράπεζα ανακεφαλαιοποιήθηκε επιτυχώς από ιδιώτες επενδυτές, μέσω αύξησης κεφαλαίου ύψους €201 εκατ.
- Η Συνεργατική Κεντρική Τράπεζα (ΣΚΤ) ανακεφαλαιοποιήθηκε το 2014 από το κράτος, με ποσό ύψους €1,5 δισ. σε αντάλλαγμα το 99% των μετοχών της, ενώ παραχωρήθηκε επίσης επιπλέον ποσό ύψους €175 εκατ. το Δεκέμβριο του 2015. Το 2018 έγινε αποδεκτή πρόταση για απόκτηση μέρους των περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων της ΣΚΤ από την Ελληνική Τράπεζα που οδήγησε στην κατάθεση της τραπεζικής άδειας από την ΣΚΤ και στη σύσταση εταιρείας Διαχείρισης Περιουσιακών Στοιχείων.

Ως αποτέλεσμα των πιο πάνω ενεργειών, κατά τις 31 Δεκεμβρίου 2017, οι δείκτες κυρίων βασικών ιδίων κεφαλαίων (CET1) των εγχώριων τραπεζών βελτιώθηκαν στο 12,7% για την Τράπεζα Κύπρου, και 13,8% για την Ελληνική Τράπεζα, ικανοποιώντας τις εποπτικές απαιτήσεις για ελάχιστα κεφάλαια.

Οι καταθέσεις στο κυπριακό τραπεζικό σύστημα ανήλθαν στα €49,4 δισ. το Δεκέμβριο του 2017, έναντι €49 δισ. το Δεκέμβριο του 2016, αντικατοπτρίζοντας την ενίσχυση της εμπιστοσύνης του κοινού στις κυπριακές τράπεζες.

Το σύνολο δανείων από τις κυπριακές τράπεζες μειώθηκε στα €51,4 δισ. το Δεκέμβριο του 2017, έναντι €55,3 δισ. το Δεκέμβριο του 2016 και €62,7 δισ. το Δεκέμβριο του 2015, υπογραμμίζοντας την συνεχή προσπάθεια για απομόχλευση στις κυπριακές τράπεζες, καθώς και τις εντεινόμενες διαγραφές δανείων στα πλαίσια αναδιαρθρώσεων μη εξυπηρετούμενων δανείων.

Οι νέες πιστώσεις προς την οικονομία σημειώνουν σταδιακά αυξητική τάση, επηρεαζόμενες θετικά από τα χαμηλά επίπεδα δανειστικών επιτοκίων, τις ευνοϊκές μακροοικονομικές συνθήκες και την αυξανόμενη ζήτηση. Κατά το 2017, το σύνολο νέου δανεισμού, εξαιρουμένων των αναδιαρθρώσεων, ανήλθε σε €2.141 εκ. (€1.491 εκ. το 2016) προς τα Μη Χρηματοδοτικά Ιδρύματα, και σε €1.087 εκ. (€868 εκ. το 2016) προς Νοικοκυριά. Τα στεγαστικά δάνεια αποτελούν το μεγαλύτερο μέρος των χορηγήσεων προς νοικοκυριά με 66% κατά το Δεκέμβριο του 2017, ενώ τα λοιπά δάνεια αναλογούν σε 18% και τα καταναλωτικά δάνεια σε 16%.

Οι τιμές των οικιστικών ακινήτων σημειώνουν, από τα μέσα του 2016, μια ελαφρά ανοδική τάση η οποία αναμένεται να συνεχιστεί. Σε ετήσια βάση, ο Δείκτης Τιμών Κατοικιών (ΔΤΚ) αυξήθηκε το τέταρτο τρίμηνο του 2017 κατά 1,5%. Η μεγαλύτερη άνοδος στα ακίνητα καταγράφεται στις τουριστικές περιοχές.

Οι Μη Εξυπηρετούμενες Χορηγήσεις (ΜΕΧ) εμφανίζουν σημάδια σταδιακής βελτίωσης, ενισχυόμενα από την αύξηση των αναδιαρθρώσεων. Σε απόλυτους αριθμούς, οι συνολικές μη εξυπηρετούμενες χορηγήσεις μειώθηκαν το 2017 κατά €3,4 δισ., στα €20,9 δισ. Παράλληλα, ο λόγος των προβλέψεων προς τις ΜΕΧ (δείκτης κάλυψης) παρουσίασε αύξηση στο 47,3% στο τέλος Δεκεμβρίου του 2017 σε σύγκριση με 42,4% τον Δεκέμβριο του 2016. Το ποσοστό των χορηγήσεων που έχουν αναδιαρθρωθεί, ανήλθε το Δεκέμβριο του 2017 στο 25,1% του συνόλου των χορηγήσεων.

Από τις 4 Νοεμβρίου 2014, οι συστημικές τράπεζες εποπτεύονται απευθείας από τον Ενιαίο Εποπτικό Μηχανισμό (ΕΕΜ) ενώ οι λιγότερο συστημικές τράπεζες εποπτεύονται έμμεσα από τον ΕΕΜ μέσω της ΚΤΚ.

Οικονομική κατάσταση του ιδιωτικού τομέα

Τα εγχώρια νοικοκυριά και οι μη χρηματοοικονομικές επιχειρήσεις (ΜΧΕ), εξακολουθούν να είναι υπερχρεωμένες, μολονότι τα πιο πρόσφατα στοιχεία υποδηλώνουν σταδιακή μείωση του χρέους τους. Συγκεκριμένα, το χρέος του μη χρηματοοικονομικού ιδιωτικού τομέα έφθασε στο 250,8% (με βάση τα μη ενοποιημένα στατιστικά στοιχεία) του ΑΕΠ στο τέλος Σεπτεμβρίου 2017, έχοντας σημειώσει πτώση από 270,7% το Σεπτέμβριο του 2016. Το χρέος των νοικοκυριών ανήλθε στο 113,8% του ΑΕΠ τέλος Σεπτεμβρίου 2017, σε σύγκριση με 123,0% του ΑΕΠ το Σεπτέμβριο του 2016. Το χρέος των μη χρηματοοικονομικών επιχειρήσεων ως ποσοστό του ΑΕΠ έφθασε στο 137,0% στο τέλος Σεπτεμβρίου 2017, έναντι 147,7% το Σεπτέμβριο του 2016. Σημειώνεται ότι το χρέος των ΜΧΕ ως προς το ΑΕΠ παρουσιάζεται κατόπιν εξαίρεσης των δανείων των Οντοτήτων Ειδικού Σκοπού (“ΟΕΣ”) (κυρίως πλοιοκτήτριες ΟΕΣ), οι οποίες ταξινομούνται ως κάτοικοι Κύπρου, παρά το γεγονός ότι ένα μεγάλο μέρος των δραστηριοτήτων τους δεν έχουν σχέση με την εγχώρια οικονομία. Σημειώνεται ότι ο δανεισμός των ΟΕΣ είναι εξωτερικός ή εξασφαλισμένος με καταθέσεις, διότι αποτελεί πιο αντιπροσωπευτικό δείκτη για το προφίλ κινδύνου της κυπριακής οικονομίας, και ως εκ τούτου δεν διασυνδέεται απόλυτα με την κυπριακή οικονομία.

Η καθαρή χρηματοοικονομική θέση των νοικοκυριών μειώθηκε στο 106,8% του ΑΕΠ το Σεπτέμβριο του 2017, σε σύγκριση με 108,9% το Σεπτέμβριο του 2016. Η καθαρή χρηματοοικονομική θέση των ΜΧΕ προς το ΑΕΠ είναι αρνητική, δηλαδή τα χρηματοοικονομικά στοιχεία παθητικού υπερβαίνουν αυτά του ενεργητικού και παρουσιάζουν μείωση στο 123,6% στο τέλος Σεπτεμβρίου 2017 σε σύγκριση με 135,5% στο τέλος Σεπτεμβρίου 2016.

Ανάλυση Κινδύνων

A. Δημοσιονομικοί κίνδυνοι που προκύπτουν από το χρηματοπιστωτικό τομέα

Μη εξυπηρετούμενα δάνεια

Οι κύριοι δημοσιονομικοί κίνδυνοι που σχετίζονται με το χρηματοπιστωτικό τομέα προέρχονται από το υψηλό επίπεδο των μη εξυπηρετούμενων δανείων και του ιδιωτικού χρέους, τα οποία επηρεάζουν αρνητικά την παροχή νέων δανείων προς την οικονομία και ως επακόλουθο την αύξηση του ΑΕΠ και της κερδοφορίας των τραπεζών, με αρνητικό αντίκτυπο στα δημόσια φορολογικά έσοδα.

Σύστημα Εγγύησης Καταθέσεων (ΣΕΚ)

Ένας από τους κύριους στόχους των μεταρρυθμίσεων που επιδιώκονται στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ένωσης, είναι να ελαχιστοποιηθούν οι επιπτώσεις μιας ενδεχόμενης τραπεζικής κρίσης στην υπόλοιπη οικονομία. Στα πλαίσια αυτά, οι Ευρωπαϊκές Οδηγίες για την εξυγίανση των πιστωτικών ιδρυμάτων (2014/59/ΕΕ) καθώς και για το σύστημα εγγύησης καταθέσεων (2014/49/ΕΕ) ενσωματώθηκαν πλήρως στην κυπριακή νομοθεσία από το Φεβρουάριο 2016.

Το Σύστημα Εγγύησης Καταθέσεων και Εξυγίανσης Πιστωτικών και Άλλων Ιδρυμάτων (ΣΕΚ), το οποίο αποτελεί ξεχωριστή νομική οντότητα, συστάθηκε και λειτουργεί στην Κύπρο από το 2010. Μέλη του ΣΕΚ είναι όλα τα πιστωτικά ιδρύματα που έχουν συσταθεί στην Κύπρο, συμπεριλαμβανομένων και των υποκαταστημάτων τους που λειτουργούν σε άλλες χώρες μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και όλα τα υποκαταστήματα στην Κύπρο ξένων τραπεζών και πιστωτικών ιδρυμάτων από χώρες εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Σημειώνεται ότι το ΣΕΚ στην Κύπρο ενεργοποιήθηκε για την αποζημίωση των

εγγυημένων καταθέσεων στην FBME Bank Ltd – Cyprus Branch (2016-2018). Τα υποκαταστήματα τραπεζών και πιστωτικών ιδρυμάτων από χώρες - μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης που βρίσκονται στην Κύπρο, καλύπτονται από τα αντίστοιχα συστήματα εγγύησης καταθέσεων των χωρών τους. Το ΣΕΚ ενεργοποιείται εφόσον διαπιστωθεί ότι συγκεκριμένο πιστωτικό ίδρυμα που είναι μέλος του, αδυνατεί να αποπληρώσει τους καταθέτες του. Το ανώτατο ποσό της αποζημίωσης που καταβάλλεται ανά καταθέτη ανά αδειοδοτημένο πιστωτικό ίδρυμα, ανέρχεται σε €100.000. Κατά τον υπολογισμό της αποζημίωσης ενός καταθέτη, τα ποσά των υπαρχουσών καταθέσεων θα συμψηφίζονται με οποιαδήποτε υπόλοιπα δανείων ή άλλων πιστωτικών διευκολύνσεων που έχουν παραχωρηθεί από το καλυπτόμενο ίδρυμα στον καταθέτη καθώς και με οποιαδήποτε ποσά που αποτελούν ανταπαίτηση του καλυπτόμενου ιδρύματος και για τα οποία το καλυπτόμενο ίδρυμα έχει το δικαίωμα συμψηφισμού.

Το Ταμείο Προστασίας Καταθέσεων πρέπει να συσσωρεύσει μέχρι τον Ιούλιο του 2024, μέσω συνεισφορών των πιστωτικών ιδρυμάτων που είναι μέλη του ΣΕΚ, ποσό που αντιστοιχεί στο 0,8% των καλυπτόμενων καταθέσεων.

Κυβερνητικές Εγγυήσεις

(α) Τραπεζικές εγγυήσεις

Το 2012 η Κυβέρνηση έχει θεσπίσει, με την έγκριση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, Σχέδιο Κυβερνητικών Εγγυήσεων ύψους €6 δισ. (που εγκρίνεται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή) για τη χορήγηση κυβερνητικών εγγυήσεων για τη σύναψη δανείων ή την έκδοση ομολόγων από πιστωτικά ιδρύματα. Στο πλαίσιο αυτού του προγράμματος, το Νοέμβριο του 2012 χορηγήθηκαν στη Λαϊκή Τράπεζα κυβερνητικές εγγυήσεις ύψους €1 δισ., οι οποίες μεταφέρθηκαν στην Τράπεζα Κύπρου, μετά τη συγχώνευση μέρους της Λαϊκής Τράπεζας με την Τράπεζα Κύπρου και ίσχυαν μέχρι το Νοέμβριο του 2017. Λόγω της σημαντικής μείωσης της εξάρτησης της Τράπεζας Κύπρου από τη χρηματοδότηση από την ΕΚΤ, κατέστη εφικτός ο τερματισμός των εν λόγω κυβερνητικών εγγυήσεων και η μη επέκταση του Σχεδίου Κυβερνητικών Εγγυήσεων.

(β) Δάνεια με Κυβερνητική Εγγύηση

Αυτό το θέμα καλύπτεται στο αντίστοιχο τμήμα της παρούσας έκθεσης.

Β. Χρηματοοικονομικός μη τραπεζικός τομέας

Στην Κύπρο λειτουργούν δύο ταμεία αποζημίωσης των επενδυτών, το Ταμείο Αποζημίωσης Επενδυτών Πελατών ΕΠΕΥ (ΤΑΕ Πελατών ΕΠΕΥ) και το Ταμείο Αποζημίωσης Επενδυτών Πελατών Τραπεζών (ΤΑΕ Πελατών Τραπεζών).

Η λειτουργία αυτών των ταμείων διέπεται από τον περί Επενδυτικών Υπηρεσιών και Δραστηριοτήτων και Ρυθμιζόμενων Αγορών Νόμο (περί Επενδυτικών Υπηρεσιών Νόμος) ο οποίος τροποποιήθηκε το 2004 με σκοπό την εναρμόνιση της εθνικής νομοθεσίας με την Ευρωπαϊκή Οδηγία 97/9/ΕΚ σχετικά με τα συστήματα αποζημίωσης των επενδυτών. Με βάση αυτή τη νομοθεσία, οι δύο αρμόδιες εποπτικές αρχές, δηλαδή την Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου (ΚΤΚ) και η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς Κύπρου (ΕΚΚ) προέβησαν στην έκδοση των σχετικών Κανονισμών, που περιγράφουν με λεπτομέρεια τη λειτουργία αυτών των ταμείων.

Ο σκοπός αυτών των ΤΑΕ είναι η εξασφάλιση των απαιτήσεων των καλυπτόμενων πελατών έναντι των μελών του ΤΑΕ με την καταβολή αποζημιώσεων, εφόσον πληρούνται ορισμένες προϋποθέσεις. Όλοι οι μη

επαγγελματίες επενδυτές πελάτες ενός μέλους του ΤΑΕ μπορούν να ζητήσουν αποζημίωση για αξιώσεις κατά το εν λόγω μέλος που απορρέουν από τις καλυπτόμενες υπηρεσίες, υπό την προϋπόθεση ότι η τράπεζα ή η ΕΠΕΥ δεν είναι σε θέση, λόγω της οικονομικής της κατάστασης (α) να αποδώσει στους καλυπτόμενους της πελάτες του κεφάλαια που τους οφείλονται ή κεφάλαια τα οποία τους ανήκουν (β) να παραδώσει στους καλυπτόμενους πελάτες χρηματοοικονομικά μέσα που τους ανήκουν και τα οποία η τράπεζα ή ΕΠΕΥ κατέχει, διαχειρίζεται ή φυλάσσει για λογαριασμό τους.

Το μέγιστο ποσό της αποζημίωσης που καταβάλλεται στους επιλέξιμους πελάτες είναι 20 χιλιάδες ευρώ. Η εν λόγω κάλυψη ισχύει για το συνολικό ποσό των απαιτήσεων από τον αιτούντα έναντι ενός μέλους του ΤΑΕ, ανεξάρτητα από τον αριθμό των λογαριασμών, το νόμισμα και τον τόπο παροχής της υπηρεσίας.

Οι επιχειρήσεις επενδύσεων ή οι τράπεζες, πληρώνουν ετήσια εισφορά στο αντίστοιχο ΤΑΕ, η οποία είναι έχει ως ανώτατο όριο σωρευτικής συνεισφοράς το 0,5% των επιλέξιμων κεφαλαίων και χρηματοοικονομικών μέσων. Τα μέλη των Ταμείων, μπορεί να κληθούν να καταβάλουν και έκτακτη συμπληρωματική εισφορά για την κάλυψη των απαιτήσεων από τους πελάτες συγκεκριμένου μέλους, εάν προκύψει τέτοια ανάγκη.

Ασφαλιστικός και συνταξιοδοτικός τομέας

Σε σχέση με ασφαλιστικές υπηρεσίες και υπηρεσίες συνταξιοδοτικών παροχών, στην Κύπρο δεν υπάρχουν ακόμη συστήματα αποζημίωσης που να τις καλύπτουν. Ούτε σε ευρωπαϊκό επίπεδο υπάρχουν σχετικές Οδηγίες για συστήματα αποζημίωσης για τις ασφαλιστικές υπηρεσίες και υπηρεσίες συνταξιοδοτικών παροχών. Σημειώνεται ότι για τις ασφαλιστικές υπηρεσίες, στο παρόν στάδιο, διεξάγεται μελέτη από την ΕΕ σχετικά το καθεστώς τέτοιων συστημάτων αποζημίωσης στα ΚΜ.

Μέτρα Μετριασμού Των Κινδύνων

A. Δημοσιονομικοί κίνδυνοι που προκύπτουν από το χρηματοπιστωτικό τομέα

Μη εξυπηρετούμενα δάνεια (ΜΕΔ)

Για τη σταδιακή ομαλοποίηση του κυπριακού χρηματοπιστωτικού συστήματος προωθήθηκαν ενέργειες στη βάση των πιο κάτω βασικών πυλώνων:

(α) Την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας του νομικού πλαισίου σχετικά με τη διαχείριση των ΜΕΔ και την αντιμετώπιση των στρατηγικών κακοπληρωτών,

(β) την εφαρμογή σχεδίου που φέρει την επωνυμία «ΕΣΤΙΑ» και το οποίο απευθύνεται σε ΜΕΔ με υποθήκη την πρώτη κατοικία του δανειολήπτη,

(γ) την μετατροπή της ΣΚΤ σε Εταιρεία Διαχείρισης Περιουσιακών Στοιχείων ως αποτέλεσμα της πώλησης μέρους των περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων στην Ελληνική Τράπεζα.

Ένεκα της συναλλαγής για τη ΣΚΤ, το μέγεθος του τραπεζικού τομέα εκτιμάται ότι θα μειωθεί από 321% σε 280% του ΑΕΠ, στο τέλος του 2018, ενώ θεωρείται πιθανή μεγαλύτερη πτώση δεδομένης της συνεχιζόμενης δανειακής απομόχλευσης που πραγματοποιείται τα τελευταία χρόνια. Μετά την απομάκρυνση ΜΕΔ ύψους €5,68 δις ευρώ (ΜΕΔ της ΣΚΤ ύψους €1,26 δις. ευρώ είναι ήδη εκτός ισολογισμού) και €0,5 δις. εξυπηρετούμενων δανείων της ΣΚΤ από το τραπεζικό σύστημα, τα ΜΕΔ εκτιμάται ότι θα μειωθούν από 44% σε 37% ενώ ο δείκτης κάλυψης δανείων με προβλέψεις αναμένεται

να σημειώσει αύξηση από 54% σε 57%. Σημαντικά θετική είναι και η επίδραση της πώλησης μέρους των ΜΕΔ της Τράπεζας Κύπρου σε μη τραπεζική οντότητα (επενδυτικό ταμείο).

Αυτές οι προβλέψεις δεν λαμβάνουν υπόψη τις θετικές επιπτώσεις που μπορεί να προκύψουν λόγω των μεταρρυθμίσεων που προωθούνται για την αποτελεσματική διαχείριση των μη εξυπηρετούμενων δανείων μέσω νομικών και κανονιστικών αλλαγών.

Η βελτιωμένη κεφαλαιακή θέση και ρευστότητα, καθώς και η βελτίωση της οργανικής κερδοφορίας των πιστωτικών ιδρυμάτων έχουν ενισχύσει την ανθεκτικότητα του τραπεζικού τομέα και δρουν αντισταθμιστικά στους προαναφερθέντες δημοσιονομικούς κινδύνους.

Σύστημα Εγγύησης Καταθέσεων (ΣΕΚ)

Οι στόχοι της εξυγίανσης πιστωτικών ιδρυμάτων, σύμφωνα με τη σχετική Ευρωπαϊκή Οδηγία για την εξυγίανση των πιστωτικών ιδρυμάτων, η οποία μεταφέρθηκε στην εθνική νομοθεσία, είναι:

- να διασφαλιστεί η συνέχεια των κρίσιμων λειτουργιών των τραπεζών σε περιπτώσεις τραπεζικών κρίσεων,
- να αποφευχθούν σημαντικές επιπτώσεις στη χρηματοπιστωτική σταθερότητα, ιδίως με την πρόληψη της μετάδοσης, και
- να προστατευθούν τόσο οι δημόσιοι πόροι (με την ελαχιστοποίηση της εξάρτησης από έκτακτη δημόσια χρηματοπιστωτική στήριξη), όσο και οι καλυμμένοι καταθέτες (όπως αναφέρεται και πιο πάνω).

Για να επιτευχθούν οι πιο πάνω στόχοι, τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε, όταν πρόκειται να εφαρμόσουν τα εργαλεία εξυγίανσης και να ασκήσουν τις εξουσίες εξυγίανσης, οι αρχές εξυγίανσης να λαμβάνουν κάθε ενδεδειγμένο μέτρο, προκειμένου να διασφαλίσουν ότι η δράση εξυγίανσης λαμβάνεται, μεταξύ άλλων, σύμφωνα με την αρχή ότι οι μέτοχοι του ιδρύματος υπό εξυγίανση αναλαμβάνουν πρώτοι τις ζημίες και οι πιστωτές του ιδρύματος υπό εξυγίανση αναλαμβάνουν ζημίες μετά τους μετόχους, σύμφωνα με τη σειρά προτεραιότητας των απαιτήσεών τους στο πλαίσιο των κανονικών διαδικασιών αφερεγγυότητας.

Στο παρόν στάδιο, διενεργούνται συζητήσεις με στόχο τη δημιουργία ενός Ευρωπαϊκού Συστήματος Προστασίας Καταθέσεων (European Deposit Insurance System, EDIS), το οποίο θα βοηθήσει περαιτέρω στην απάμβλυνση των επιπτώσεων μιας ενδεχόμενης μελλοντικής τραπεζικής κρίσης στην οικονομία και στα δημόσια οικονομικά.

B. Χρηματοοικονομικός μη τραπεζικός τομέας

Επενδυτικές υπηρεσίες και Ταμεία Αποζημίωσης Επενδυτών (ΤΑΕ)

Με βάση τις διατάξεις της σχετικής Ευρωπαϊκής Οδηγίας και του εθνικού δικαίου, τα παραπάνω ταμεία χρηματοδοτούνται εξ ολοκλήρου από τα μέλη τους, ως εκ τούτου, το κράτος δεν φέρει καμία ευθύνη για την αποζημίωση των επενδυτών.

Σημειώνεται επίσης ότι, δεδομένου ότι τα χρήματα και τα χρηματοπιστωτικά μέσα των πελατών, διαχωρίζονται από εκείνα των ΕΠΕΥ ή των τραπεζών και ότι οι αρμόδιες εποπτικές αρχές, είναι

επιφορτισμένες να ελέγχουν την εκπλήρωση αυτής της απαίτησης, η πιθανή απώλεια για τους επενδυτές μετριάζεται.

Επί του παρόντος, η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς Κύπρου βρίσκεται στο στάδιο αναθεώρησης του πλαισίου που διέπει τις συνεισφορές στα ταμεία αποζημιώσεων από τα μέλη τους, με σκοπό να υιοθετήσει ένα πλαίσιο συνεισφορών με βάση τους κινδύνους που αφορούν οι καλυπτόμενες υπηρεσίες, με στόχο την περαιτέρω ενίσχυση της προστασίας των επενδυτών.

Ασφαλιστικός και συνταξιοδοτικός τομέας

Οι ασφαλιστικές εταιρείες λειτουργούν από την 1^η Ιανουαρίου 2016 στο νέο κανονιστικό πλαίσιο της Φερεγγυότητας II, το οποίο αναγκάζει τις ασφαλιστικές εταιρείες να γίνουν πιο ισχυρές και ανθεκτικές σε οικονομικά σοκ.

Όσον αφορά τα συνταξιοδοτικά ταμεία, που λειτουργούν ως επαγγελματικά συνταξιοδοτικά ταμεία στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Οδηγίας για τα Ιδρύματα Επαγγελματικών Συνταξιοδοτικών Παροχών (IORP), η πλειοψηφία τους είναι καθορισμένων εισφορών. Συνεπώς, οι όποιες απώλειες βαραίνουν αποκλειστικά τα μέλη των ταμείων. Όσον αφορά τα ταμεία καθορισμένων παροχών, τα οποία είναι πολύ λιγότερα σε αριθμό, αυτά αφορούν σχεδόν εξ ολοκλήρου Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου.

Επίσης, έχουν τροχοδρομηθεί διαδικασίες για την ενίσχυση και συνένωση της εποπτείας του ασφαλιστικού τομέα και του τομέα ταμείων επαγγελματικών συνταξιοδοτικών παροχών, οι οποίες αναμένεται να ολοκληρωθούν κατά το 2018. Η εφαρμογή τέτοιας πολιτικής θα ενισχύσει την εποπτεία του τομέα αυτού και τη λήψη έγκαιρων εποπτικών ενεργειών όταν χρειαστούν.

ΟΝΤΟΤΗΤΕΣ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

Πληροφορίες

Στις Οντότητες Δημοσίου Δικαίου (ΟΔΔ) περιλαμβάνονται:

- (α) σαράντα τρεις (43) Δημόσιοι Οργανισμοί με νομική μορφή Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου (ΝΠΔΔ),
- (β) επτά (7) Κρατικές Επιχειρήσεις Ιδιωτικού Δικαίου (ΚΕΙΔ),
- (γ) ένα (1) Ίδρυμα (εγγεγραμμένο με τον περί Σωματείων και Ιδρυμάτων Νόμο) και
- (δ) ένα (1) Καταπίστευμα.

Το μέγεθος της κάθε οντότητας, ο αριθμός του προσωπικού της όπως και το ύψος του προϋπολογισμού της ποικίλουν ανάλογα με το μέγεθος, το σκοπό/ δραστηριότητα της ΟΔΔ, κλπ. Οι λειτουργίες των οντοτήτων αυτών βασίζονται και ρυθμίζονται με βάση σχετικές Νομοθεσίες και καλύπτουν τα πιο κάτω:

- (i) την παροχή αγαθών ή υπηρεσιών κοινής ωφελείας όπως οι τηλεπικοινωνίες, η ηλεκτρική ενέργεια, το νερό και οι αποχετεύσεις,
- (ii) την παροχή δημόσιων αγαθών και υπηρεσιών όπως για παράδειγμα η προώθηση της εκπαίδευσης, ο πολιτισμός, η στέγαση, ο αθλητισμός και ο τουρισμός, και
- (iii) Ρυθμιστικές Αρχές.

A. Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου (ΝΠΔΔ)

Σύμφωνα με τη φύση των εργασιών τους τα σαράντα τρία (43) ΝΠΔΔ έχουν διαχωριστεί σε τέσσερις (4) υποκατηγορίες:

- α. Οργανισμοί που ασκούν εμπορική δραστηριότητα,
- β. Οργανισμοί που εφαρμόζουν την κυβερνητική πολιτική,
- γ. Ρυθμιστικές Αρχές και
- δ. Ακαδημαϊκά Ιδρύματα.

Για αξιολόγηση των δημοσιονομικών κινδύνων που προέρχονται από ΝΠΔΔ και με βάση τις ελεγμένες οικονομικές τους καταστάσεις ή προκαταρκτικές μη ελεγμένες καταστάσεις ετοιμάστηκαν οι πίνακες που ακολουθούν. Ο πρώτος πίνακας για κάθε υποκατηγορία παρουσιάζει διάφορα οικονομικά στοιχεία¹ για τα έσοδα, τις δαπάνες, τις υποχρεώσεις προς τρίτους, τρέχοντες και μεσοπρόθεσμες, το προσωπικό κλπ. Με βάση τα στοιχεία του πρώτου πίνακα εξάγονται ορισμένοι αριθμοδείκτες που παρουσιάζονται στον πίνακα β για κάθε υποκατηγορία οι οποίοι δίνουν χρήσιμες πληροφορίες για την οικονομική ευρωστία του κάθε Οργανισμού. Οι αριθμοδείκτες αυτοί αφορούν το ύψος της κρατικής χορηγίας σε σχέση με το σύνολο των εσόδων, τις δαπάνες προσωπικού σε σχέση με τις συνολικές δαπάνες, το κυκλοφορούν ενεργητικό σε σχέση με τις τρέχουσες υποχρεώσεις και το χρέος προς ίδια κεφάλαια.

Σε γενικές γραμμές, οι σαράντα (40) οντότητες, εξαιρουμένων των ακαδημαϊκών ιδρυμάτων, απασχολούν περίπου 8.746 εργαζομένους και έχουν ετήσιο κύκλο εργασιών γύρω στα €1,3 δις. Ο μεγαλύτερος οργανισμός έχει περίπου 2.200 εργαζομένους (ΑΤΗΚ) και οι μικρότεροι 1 (Εθνική Αρχή Στοιχημάτων και Δημοσιονομικό Συμβούλιο).

Ο κρατικός προϋπολογισμός για το 2017, προέβλεπε (για όσους Δημόσιους Οργανισμούς λαμβάνουν κρατική χορηγία), κρατικές χορηγίες ύψους €212 εκ. Επιπλέον, το κράτος παραχώρησε διαχρονικά στους Οργανισμούς αυτούς κρατικές εγγυήσεις ύψους €1,2 δις περίπου.

Πρόσθετα, ορισμένα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου αντιμετωπίζουν μεγάλο αναλογιστικό έλλειμμα στο ταμείο συντάξεων τους². Συγκεκριμένα, η αναλογιστική μελέτη του Ταμείου Συντάξεων της Αρχής Τηλεπικοινωνιών Κύπρου (ΑΤΗΚ) με ημερομηνία αναφοράς την 31.12.2016 κατέδειξε έλλειμμα προς

¹ Οι παύλες (-) υποδηλώνουν ότι δεν εφαρμόζεται ενώ τα κενά ότι ο οργανισμός δεν έχει αποστείλει τα στοιχεία. Τα μηδενικά είναι πάρα πολύ μικρά ποσά τα οποία μηδενίζονται λόγω στρογγυλοποίησης.

² Πηγή- Ειδικές Εκθέσεις Γενικού Ελεγκτή της Δημοκρατίας που ολοκληρώθηκαν κατά το 2017.

αναγνώριση στις οικονομικές καταστάσεις της Αρχής ύψους €134,1 εκ. (αναφέρεται ότι δεν έχουν ακόμα εγκριθεί οι οικονομικές καταστάσεις του Ταμείου για το 2016) ενώ, σύμφωνα με την τελική αναλογιστική εκτίμηση του Σχεδίου Συντάξεων και Χορηγημάτων της Αρχής Ηλεκτρισμού Κύπρου (ΑΗΚ), η παρούσα αξία των υποχρεώσεων αυξήθηκε από €663 εκ. στις 31.12.2015 σε €772 εκ. στις 31.12.2016, ενώ η πραγματική αξία των περιουσιακών στοιχείων του Ταμείου αυξήθηκε από €530 εκ. το 2015 σε €538 εκ. το 2016, με αποτέλεσμα η καθαρή υποχρέωση της Αρχής προς το Ταμείο ύψους €133 εκ. στις 31.12.2015 να αυξηθεί σε €234 εκ. στις 31.12.2016. Παράλληλα, το αναλογιστικό έλλειμμα του Ταμείου Συντάξεων του Ραδιοφωνικού Ιδρύματος Κύπρου (ΡΙΚ), φθάνει τα €130,0 εκ. ενώ στον Κυπριακό Οργανισμό Αθλητισμού (ΚΟΑ) σύμφωνα με την αναλογιστική μελέτη του 2009 το έλλειμμα του Ταμείου Συντάξεων φτάνει τα €3,1 εκ. Τέλος, στον Κυπριακό Οργανισμό Αγροτικών Πληρωμών (ΚΟΑΠ), το ύψος της αναλογιστικής υποχρέωσης, ανερχόταν στις 31.12.2016 σε €19,7 εκ. σε σχέση με €14,3 εκ. στις 31.12.2015.

Περαιτέρω σημειώνεται ότι, οι έξι (6) ΔΟ που πραγματοποιούν ρυθμιστικές λειτουργίες, χρηματοδοτούν τις δραστηριότητές τους ως επί το πλείστον από τέλη που χρεώνουν για τις υπηρεσίες που προσφέρουν ή από τις οικονομικές τους δραστηριότητες με εξαίρεση την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς η οποία λαμβάνει κρατική χορηγία για κάλυψη μέρους των λειτουργικών της δαπανών.

(α) Οργανισμοί που ασκούν εμπορική δραστηριότητα

Πίνακας 1α: Οικονομικά Στοιχεία

	Καθαρές Μεταβιβάσεις (€ εκ.)	Έσοδα μη συμπεριλαμβανο μένης Κρατικής Χορηγίας (€ εκ.)	Κέρδη προ τόκων, φόρων, και αποσβέσεων (ΕΒΙΤΔΑ) (€ εκ.)	Μισθολόγιο (€ εκ.)	Αριθμός προσωπικού (μόνιμοι, συμβασιούχοι, ωρομίσθιοι)	Πληρωθείσες Συντάξεις (€ εκ.)	Ενεργητικό (Assets) (€ εκ.)	Τακτικές/ Διοικητικές δαπάνες για το 2017 (€ εκ.)	Σύνολο Δαπανών για το 2017 (€ εκ.)	Καθαρό χρέος (€ εκ.)	Τρέχουσες Υποχρεώσεις (€ εκ.)	Μακροπρόθ εομες Υποχρεώσεις (€ εκ.)	Κρατικές Εγγυήσεις (31/12/2017) (€ εκ.)
ΑΡΧΗ ΗΛΕΚΤΡΙΣΜΟΥ ΚΥΠΡΟΥ	-	676,5	139,5	94,4	2,023	24,7	2.314,5	614,2	659,6	-70,6	397,6	807,8	341,5
ΑΡΧΗ ΛΙΜΕΝΩΝ ΚΥΠΡΟΥ	-	37,4	12,5	18,2	237	3,1	277,6	25,2	28,5	-61,7	11,1	30,6	-
ΑΡΧΗ ΘΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ ΚΥΠΡΟΥ	-26,4	351,3	117,4	95,7	2,194	-	822,1	276,7	315,0	-	62,0	317,7	-
ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΣΙΤΗΡΩΝ	-	27,0	-0,5	2,7	53	1,0	9,4	3,7	3,7	10,7	1,1	20,3	-
ΘΕΑΤΡΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΚΥΠΡΟΥ	5,8	0,6	-	1,9	53	0,2	38,8	4,2	5,9	42,8	124,5	0,0	-
ΚΥΠΡΙΑΚΟ ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΟ ΕΙΔΗΣΕΩΝ	1,5	1,0	-	1,8	35	0,0	0,2	2,6	2,6	-	0,2	4,1	-
ΚΥΠΡΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΓΗΣ	-	1,3	0,5	1,6	34	0,2	107,9	2,1	2,3	43,5	1,3	73,6	-
ΚΥΠΡΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΣΗΜΑΝΣΗΣ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΩΝ ΑΠΟ ΠΟΛΥΤΙΜΑ ΜΕΤΑΛΛΑ	0,0	0,4	-	0,4	11	0,0	0,3	0,4	0,4	-	0,0	0,0	-
ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΕΩΣ ΣΤΕΓΗΣ	-	16,5	10,5	3,8	73	0,2	444,1	5,9	5,9	-	892,8	16,1	22,4
ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΚΥΠΡΟΥ	28,0	2,7	5,4	21,2	380	7,0	17,0	26,4	27,2	1,2	14,3	144,1	-
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΑΠΟΧΕΤΥΣΕΩΝ ΑΓΙΑΣ ΝΑΠΑΣ	-	3,7	2,7	0,5	11	-	31,0	0,8	1,1	16,8	3,6	20,2	20,2
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΑΠΟΧΕΤΥΣΕΩΝ ΑΜΜΟΧΩΣΤΟΥ	-	-	0,0	-	-	0,1	1,5	0,0	0,0	-	3,0	0,0	-
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΑΠΟΧΕΤΥΣΕΩΝ ΔΑΡΝΑΚΑΣ	-	10,6	7,1	1,8	49	0,1	201,6	4,7	13,5	70,5	3,6	144,5	136,7
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΑΠΟΧΕΤΥΣΕΩΝ ΛΕΜΕΣΟΥ	-	27,6	20,6	2,4	65	0,0	451,4	9,6	46,6	61,8	14,4	150,0	157,0
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΑΠΟΧΕΤΥΣΕΩΝ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ	-	25,3	15,2	3,0	71	0,3	280,4	13,8	14,0	180,3	29,0	187,9	199,4
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΑΠΟΧΕΤΥΣΕΩΝ ΠΑΡΑΛΙΜΝΙΟΥ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΑΠΟΧΕΤΥΣΕΩΝ ΠΑΦΟΥ	-	10,8	6,7	1,2	37	-	172,2	1,4	1,4	64,0	12,6	70,3	78,7
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΕΜΠΟΡΙΑΣ ΚΥΠΡΙΑΚΩΝ ΠΑΤΑΤΩΝ	-	15,3	-	0,5	64	0,3	6,5	0,9	0,9	-	0,0	0,0	4,0
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΥΔΑΤΟΠΡΟΜΗΘΕΙΑΣ ΔΑΡΝΑΚΑΣ	-	8,6	1,7	1,4	49	0,4	14,4	3,0	3,1	-	3,8	13,5	-
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΥΔΑΤΟΠΡΟΜΗΘΕΙΑΣ ΛΕΜΕΣΟΥ	-	24,8	5,6	4,1	93	0,7	27,7	20,3	21,3	-	49,7	0,0	-
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΥΔΑΤΟΠΡΟΜΗΘΕΙΑΣ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ	-	25,8	-0,4	6,5	141	1,4	20,0	8,6	9,1	-	12,8	20,5	-
ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟ ΑΞΙΩΝ ΚΥΠΡΟΥ	-	4,9	0,0	3,2	69	0,0	22,3	4,9	5,1	-1,5	5,3	4,1	-
ΣΥΝΟΛΟ	8,9	1.272,1	344,5	266,3	5.742	39,7	5.260,9	1.029,4	1.167,3	357,8	1.642,6	2.025,3	959,9

Πίνακας 1β: Κυριότεροι Αριθμοδείκτες

	Κρατική Χορηγία /Σύνολο Εσόδων %	Δαπάνες προσωπικού /Συνολικές Δαπάνες %	Κυκλοφορούν Ενεργητικό /Τρέχουσες Υποχρεώσεις %	Δανεισμός προς ίδια κεφάλαια
ΑΡΧΗ ΗΛΕΚΤΡΙΣΜΟΥ ΚΥΠΡΟΥ	-	14,31	1,60	0,52
ΑΡΧΗ ΛΙΜΕΝΩΝ ΚΥΠΡΟΥ	-	63,75	6,80	0,15
ΑΡΧΗ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ ΚΥΠΡΟΥ	-	30,38	7,26	0,46
ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΣΙΤΗΡΩΝ	-	73,85	1,96	2,29
ΘΕΑΤΡΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΚΥΠΡΟΥ	91,22	31,90	0,10	3,21
ΚΥΠΡΙΑΚΟ ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΟ ΕΙΔΗΣΕΩΝ	60,52	70,03	0,23	25,98
ΚΥΠΡΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΕΩΣ ΓΗΣ	-	68,70	33,41	0,69
ΚΥΠΡΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΣΗΜΑΝΣΗΣ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΩΝ ΑΠΟ ΠΟΛΥΤΙΜΑ ΜΕΤΑΛΛΑ	8,24	86,90	18,00	0,03
ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΕΩΣ ΣΤΕΓΗΣ	-	64,31	0,49	2,05
ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΚΥΠΡΟΥ	91,27	78,00	0,39	9,32
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΕΩΝ ΑΓΙΑΣ ΝΑΠΑΣ	-	42,34	3,27	0,76
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΕΩΝ ΑΜΜΟΧΩΣΤΟΥ	-	-	0,01	1,94
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΕΩΝ ΛΑΡΝΑΚΑΣ	-	13,08	20,45	0,73
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΕΩΝ ΛΕΜΕΣΟΥ	-	5,15	8,19	0,36
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΕΩΝ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ	-	21,22	1,87	0,77
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΕΩΝ ΠΑΡΑΛΙΜΝΙΟΥ				
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΕΩΝ ΠΑΦΟΥ	-	89,78	3,87	0,48
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΕΜΠΟΡΙΑΣ ΚΥΠΡΙΑΚΩΝ ΠΑΤΑΤΩΝ	-	55,56	-	-
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΥΔΑΤΟΠΡΟΜΗΘΕΙΑΣ ΛΑΡΝΑΚΑΣ	-	45,45	3,18	1,20
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΥΔΑΤΟΠΡΟΜΗΘΕΙΑΣ ΛΕΜΕΣΟΥ	-	19,12	0,23	1,80
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΥΔΑΤΟΠΡΟΜΗΘΕΙΑΣ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ	-	71,43	0,74	1,67
ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟ ΑΞΙΩΝ ΚΥΠΡΟΥ	-	62,13	1,95	0,42

(β) Οργανισμοί που εφαρμόζουν κυβερνητική πολιτική

Πίνακας 2α: Οικονομικά Στοιχεία

	Ύψος Κρατικής Χορηγίας (€ εκ.)	Εσοδα μη συμπεριλαμβανομένης Κρατικής Χορηγίας (€ εκ.)	Κέρδη προ τόκων, φόρων, και αποσβέσεων (ΕΒΙΤΔΑ) (€ εκ.)	Μισθολόγιο (€ εκ.)	Αριθμός προσωπικού (μόνιμοι, συμβασιούχοι, ωρομίσθιοι)	Πληρωθείσες Συντάξεις (€ εκ.)	Ενεργητικό (Assets) (€ εκ.)	Τακτικές/ Διοικητικές δαπάνες για το 2017 (€ εκ.)	Σύνολο Δαπανών για το 2017 (€ εκ.)	Καθαρό χρέος (€ εκ.)	Τρέχουσες Υποχρεώσεις (€ εκ.)	Μακροπρόθεσμες Υποχρεώσεις (€ εκ.)	Κρατικές Εγγυήσεις (31/12/2017) (€ εκ.)
ΑΡΧΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ ΚΥΠΡΟΥ	-	29,8	6,8	4,3	83	0,7	65,1	6,6	25,3	-	0,6	27,0	-
ΑΡΧΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΕΞΑΡΤΗΣΕΩΝ ΚΥΠΡΟΥ	1,3	0,1	-	0,6	14	-	0,1	1,4	1,4	-	-	-	-
ΚΕΝΤΡΙΚΟΣ ΦΟΡΕΑΣ ΙΣΟΤΙΜΗΣ ΚΑΤΑΝΟΜΗΣ ΒΑΡΩΝ	22,0	4,3	0,4	1,1	31	0,1	107,5	1,4	1,4	376,9	396,1	4,0	173,3
ΚΥΠΡΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΠΛΗΡΩΜΩΝ	9,5*	75,4	-2,1	8,0	228	0,0	65,9	9,5	9,9	-	62,4	20,8	-
ΚΥΠΡΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ	28,0	2,9	1,0	7,3	251	0,3	56,4	29,9	31,1	9,9	4,5	16,7	12,9
ΚΥΠΡΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΑΠΟΘΕΜΑΤΩΝ ΠΕΤΡΕΛΑΙΟΕΙΔΩΝ (ΚΟΔΑΠ)	-	20,3	18,9	0,1	2	-	133,4	7,4	7,4	17,2	7,1	41,2	-
ΚΥΠΡΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	41,5	2,5	0,8	12,8	249	-	7,8	16,0	44,1	-	22,0	0,1	-
ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΥΓΕΙΑΣ	6,1	0,3	-0,1	2,4	48	-	4,0	3,2	6,6	-	-	-	-
ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΓΕΩΡΓΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ	4,1	4,5	0,5	1,7	35	0,6	8,3	1,9	1,9	-	3,2	13,1	-
ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΝΕΟΛΑΙΑΣ ΚΥΠΡΟΥ	3,2	3,7	0,8	1,1	33	-	6,7	1,9	6,2	-	2,0	4,7	-
ΣΧΟΛΙΚΕΣ ΕΦΟΡΕΙΕΣ	56,4	3,7	-	37,1	1,715	-	-	-	52,7	-	-	-	-
ΤΑΜΕΙΟ ΘΗΡΑΣ	1,0	3,9	0,1	3,1	87	0,7	9,9	4,6	4,8	-	-	9,9	-
ΣΥΝΟΛΟ	173,2	151,4	27,1	79,6	2,776	2,4	465,1	83,8	192,8	404,0	497,9	137,5	186,2

* Το ποσό αφορά κρατική χορηγία προς το Ταμείο Λειτουργίας.

Πίνακας 2β: Κυριότεροι Αριθμοδείκτες

	Κρατική Χορηγία /Σύνολο Εσόδων %	Δαπάνες προσωπικού /Συνολικές Δαπάνες %	Κυκλοφορούν Ενεργητικό /Τρέχουσες Υποχρεώσεις %	Δανεισμός προς ίδια κεφάλαια
ΑΡΧΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ ΚΥΠΡΟΥ	-	17,01	65,92	0,42
ΑΡΧΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΕΞΑΡΤΗΣΕΩΝ ΚΥΠΡΟΥ	96,09	39,19	-	-
ΚΕΝΤΡΙΚΟΣ ΦΟΡΕΑΣ ΙΣΟΤΙΜΗΣ ΚΑΤΑΝΟΜΗΣ ΒΑΡΩΝ	83,65	77,26	0,27	3,72
ΚΥΠΡΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΠΛΗΡΩΜΩΝ	11,19	80,81	1,05	1,26
ΚΥΠΡΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ	90,61	23,50	0,63	0,38
ΚΥΠΡΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΑΠΟΘΕΜΑΤΩΝ ΠΕΤΡΕΛΑΙΟΕΙΔΩΝ (ΚΟΔΑΠ)	-	0,74	5,01	0,36
ΚΥΠΡΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	94,25	28,99	0,31	2,84
ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΥΓΕΙΑΣ	95,25	36,02	-	-
ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΓΕΩΡΓΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ	47,86	85,57	2,46	1,95
ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΝΕΟΛΑΙΑΣ ΚΥΠΡΟΥ	46,50	18,39	2,35	1,00
ΣΧΟΛΙΚΕΣ ΕΦΟΡΕΙΕΣ	93,77	70,36	-	-
ΤΑΜΕΙΟ ΘΗΡΑΣ	20,33	65,46	-	-

(γ) Ρυθμιστικές Αρχές

Πίνακας 3α: Οικονομικά Στοιχεία

	Ύψος Κρατικής Χορηγίας (€ εκ.)	Έσοδα μη συμπεριλαμβανομένης Κρατικής Χορηγίας (€ εκ.)	Μισθολόγιο (€ εκ.)	Αριθμός προσωπικού (μόνιμοι, συμβασιούχοι, ωρομίσθιοι)	Πληρωθείσες Συντάξεις (€ εκ.)	Ενεργητικό (Assets) (€ εκ.)	Τακτικές/ Διοικητικές δαπάνες για το 2017 (€ εκ.)	Σύνολο Δαπανών για το 2017 (€ εκ.)	Καθαρό χρέος (€ εκ.)	Τρέχουσες Υποχρεώσεις (€ εκ.)	Μακροπρόθεσμες Υποχρεώσεις (€ εκ.)	Κρατικές Εγγυήσεις (31/12/2017) (€ εκ.)
ΑΡΧΗ ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΡΑΣΗΣ ΚΥΠΡΟΥ	-	1,6	1,0	26	-	2,3	1,4	1,4	-	-	3,4	-
ΓΡΑΦΕΙΟ ΕΠΙΤΡΟΠΟΥ ΡΥΘΜΙΣΕΩΣ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΩΝ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ ΚΑΙ ΤΑΧΥΔΡΟΜΕΙΩΝ	-	3,3	2,2	38	0,0	16,3	3,5	3,5	-	6,7	-	-
ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΗΣ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΜΕΤΑΦΟΡΑΣ	-	4,1	2,9	37	-	4,7	4,0	4,0	-	-	-	-
ΕΘΝΙΚΗ ΑΡΧΗ ΣΤΟΙΧΗΜΑΤΩΝ	-	3,6	0,1	1	-	9,7	8,0	8,0	-	1,8	-	-
ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΕΦΑΛΑΙΑΓΟΡΑΣ ΚΥΠΡΟΥ	3,5	5,5	4,3	103	-	21,5	7,2	7,2	-	14,7	-	-
ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΗ ΑΡΧΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΚΥΠΡΟΥ	-	2,0	1,0	23	0,0	9,1	1,7	1,8	-	2,1	1,4	-
ΣΥΝΟΛΟ	3,5	20,1	11,5	228	0,0	63,6	25,8	25,9	-	25,3	4,8	-

Πίνακας 3β: Κυριότεροι Αριθμοδείκτες

	Κρατική Χορηγία /Σύνολο Εσόδων %	Δαπάνες προσωπικού /Συνολικές Δαπάνες %	Κυκλοφορούν Ενεργητικό /Τρέχουσες Υποχρεώσεις %	Δανεισμός προς ίδια κεφάλαια
ΑΡΧΗ ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΡΑΣΗΣ ΚΥΠΡΟΥ	-	69,95	-	1,47
ΓΡΑΦΕΙΟ ΕΠΙΤΡΟΠΟΥ ΡΥΘΜΙΣΕΩΣ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΩΝ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ ΚΑΙ ΤΑΧΥΔΡΟΜΕΙΩΝ	-	63,36	2,41	0,41
ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΗΣ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΜΕΤΑΦΟΡΑΣ	-	72,50	-	-
ΕΘΝΙΚΗ ΑΡΧΗ ΣΤΟΙΧΗΜΑΤΩΝ	-	0,00	5,36	0,19
ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΕΦΑΛΑΙΑΓΟΡΑΣ ΚΥΠΡΟΥ	38,86	59,59	1,43	0,68
ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΗ ΑΡΧΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΚΥΠΡΟΥ	-	54,74	4,05	0,39

(δ) Κρατικά Ακαδημαϊκά Ιδρύματα

Μέρος των ΝΠΔΔ αποτελούν και τρία (3) δημόσια πανεπιστήμια στα οποία το 2017 παραχωρήθηκε κρατική χορηγία ύψους €99,5 εκ. περίπου για κάλυψη λειτουργικών δαπανών. Εργοδοτούν πάνω από 3.000 υπαλλήλους και το ύψους του προϋπολογισμού τους για 2017 ανέρχεται στα €143,5 εκ., εκ των οποίων το 69% περίπου χρηματοδοτείται από κρατικές χορηγίες.

Επίσης, στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνεται και το Ινστιτούτο Νευρολογίας και Γενετικής, ένα ιδιωτικό Ινστιτούτο, μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, ακαδημαϊκό και ιατρικό κέντρο, το οποίο χρηματοδοτείται εξ' ολοκλήρου από το κράτος, το οποίο εργοδοτεί 192 υπαλλήλους και ο ετήσιος προϋπολογισμός του ανέρχεται στα €12,8 εκ.. Τα €8,4 εκ. καλύπτουν τις τακτικές του δαπάνες (λειτουργικά έξοδα και μισθολόγιο) και τα υπόλοιπα καλύπτουν τις αναπτυξιακές του δαπάνες (τις ερευνητικές και τις εκπαιδευτικές του δραστηριότητες και τα έργα υποδομής του).

Πίνακας 4α: Οικονομικά Στοιχεία

	Ύψος Κρατικής Χορηγίας (€ εκ.)	Έσοδα μη συμπεριλαμβανόμενης Κρατικής Χορηγίας (€ εκ.)	Μισθολόγιο (€ εκ.)	Αριθμός προσωπικού (μόνιμοι, συμβασιούχοι, ωρομίσθιοι)	Πληρωθείσες Συντάξεις (€ εκ.)	Ενεργητικό (Assets) (€ εκ.)	Τακτικές/ Διοικητικές δαπάνες για το 2017 (€ εκ.)	Σύνολο Δαπανών για το 2017 (€ εκ.)	Καθαρό χρέος (€ εκ.)	Τρέχουσες Υποχρεώσεις (€ εκ.)	Μακροπρόθεσμες Υποχρεώσεις (€ εκ.)	Κρατικές Εγγυήσεις (31/12/2017) (€ εκ.)
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΥΠΡΟΥ	58,7	33,3	49,6	1,900	1,3	282,1	87,9	87,9	-	-	124,5	-
ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΥΠΡΟΥ	35,1	7,0	27,6	752	0,9	57,1	40,0	46,3	-	5,0	58,4	-
ΑΝΟΙΧΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ	5,7	5,2	6,0	376	-	23,6	9,3	9,3	-	3,6	-	-
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΝΕΥΡΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΓΕΝΕΤΙΚΗΣ	8,8	4,8	8,4	192	-	12,3	12,8	12,8	-	1,2	9,5	26,0
ΣΥΝΟΛΟ	108,3	50,3	91,6	3,220	2,2	375,1	150,0	156,3	-	9,8	192,4	26,0

Πίνακας 4β: Κυριότεροι Αριθμοδείκτες

	Κρατική Χορηγία /Σύνολο Εσόδων %	Δαπάνες προσωπικού /Συνολικές Δαπάνες %
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΥΠΡΟΥ	63,80	56,43
ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΥΠΡΟΥ	83,37	59,61
ΑΝΟΙΧΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ	52,51	64,70
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΝΕΥΡΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΓΕΝΕΤΙΚΗΣ	64,71	65,63

Β. Κρατικές Επιχειρήσεις Ιδιωτικού Δικαίου (ΚΕΙΔ)

Οι Κρατικές Επιχειρήσεις Ιδιωτικού Δικαίου διακρίνονται σε:

- α. Κρατικές Επιχειρήσεις που ασκούν εμπορική δραστηριότητα και
- β. Κρατικές Επιχειρήσεις που εφαρμόζουν κυβερνητική πολιτική.

Για αξιολόγηση των δημοσιονομικών κινδύνων που προέρχονται από ΚΕΙΔ και με βάση τις ελεγμένες οικονομικές τους καταστάσεις ή προκαταρκτικές μη ελεγμένες καταστάσεις ετοιμάστηκαν οι πίνακες που ακολουθούν. Ο πρώτος πίνακας για κάθε υποκατηγορία παρουσιάζει διάφορα οικονομικά στοιχεία³ για τα έσοδα, τις δαπάνες, τις υποχρεώσεις προς τρίτους, τρέχοντες και μεσοπρόθεσμες, το προσωπικό κλπ. Με βάση τα στοιχεία του πρώτου πίνακα εξάγονται ορισμένοι αριθμοδείκτες που παρουσιάζονται στον πίνακα β για κάθε υποκατηγορία οι οποίοι δίνουν χρήσιμες πληροφορίες για την οικονομική ευρωστία του Οργανισμού. Οι αριθμοδείκτες αυτοί αφορούν το ύψος της κρατικής χορηγίας σε σχέση με το σύνολο των εσόδων, τις δαπάνες προσωπικού σε σχέση με τις συνολικές δαπάνες, το κυκλοφορούν ενεργητικό σε σχέση με τις τρέχουσες υποχρεώσεις και το χρέος προς ίδια κεφάλαια.

³ Οι παύλες (-) υποδηλώνουν ότι δεν εφαρμόζεται ενώ τα κενά ότι ο οργανισμός δεν έχει αποστείλει τα στοιχεία. Τα μηδενικά είναι πάρα πολύ μικρά ποσά τα οποία μηδενίζονται λόγω στρογγυλοποίησης.

Συνολικά, οι οντότητες αυτές απασχολούν περίπου 122 εργαζομένους και έχουν ετήσιο προϋπολογισμό περίπου €17 εκ.. Η μεγαλύτερη οντότητα έχει 46 εργαζόμενους και η μικρότερη 5. Οι πλειοψηφία των ΚΕΙΔ καλύπτουν τις δαπάνες τους από κρατική χορηγία μέσω του κρατικού προϋπολογισμού. Το ύψος της χορηγίας ανερχόταν το 2017 στα €21,4 εκ.

(α) Κρατικές Επιχειρήσεις που ασκούν εμπορική δραστηριότητα

Πίνακας 5α: Οικονομικά Στοιχεία

	Ύψος Κρατικής Χορηγίας (€ εκ.)	Έσοδα μη συμπεριλαμβανομένης Κρατικής Χορηγίας (€ εκ.)	Κέρδη προ τόκων, φόρων, και αποσβέσεων (EBITDA) (€ εκ.)	Μισθολόγιο (€ εκ.)	Αριθμός προσωπικού (μόνιμοι, συμβασιούχοι, ωρομίσθιοι)	Πληρωθείσες Συντάξεις (€ εκ.)	Ενεργητικό (Assets) (€ εκ.)	Τακτικές/ Διοικητικές δαπάνες για το 2017 (€ εκ.)	Σύνολο Δαπανών για το 2017 (€ εκ.)	Καθαρό χρέος (€ εκ.)	Τρέχουσες Υποχρεώσεις (€ εκ.)	Μακροπρόθεσμες Υποχρεώσεις (€ εκ.)	Κρατικές Εγγυήσεις (31/12/2017) (€ εκ.)
ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΦΥΣΙΚΟΥ ΑΕΡΙΟΥ	1,6	0,2	1,0	0,3	5	-	2,5	0,8	0,8	-	0,7	-	-
ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΥΔΡΟΓΟΝΑΝΘΡΑΚΩΝ ΚΥΠΡΟΥ	2,7	-	1,0	0,8	12	-	2,5	1,7	1,7	-	-	-	-
ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΑΠΟΘΗΚΕΥΣΗΣ ΠΕΤΡΕΛΑΙΟΕΙΔΩΝ ΛΤΔ	-	2,5	-0,3	1,0	15	-	10,0	2,9	2,9	-	-0,4	3,1	-
ΣΥΝΟΛΟ	4,3	2,7	1,7	2,1	32	-	15,0	5,4	5,4	-	0,3	3,1	-

Πίνακας 5β: Κυριότεροι Αριθμοδείκτες

	Κρατική Χορηγία /Σύνολο Εσόδων %	Δαπάνες προσωπικού /Συνολικές Δαπάνες %	Κυκλοφορούν Ενεργητικό /Τρέχουσες Υποχρεώσεις %	Δανεισμός προς ίδια κεφάλαια
ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΦΥΣΙΚΟΥ ΑΕΡΙΟΥ	88,89	40,00	3,69	0,26
ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΥΔΡΟΓΟΝΑΝΘΡΑΚΩΝ ΚΥΠΡΟΥ	100,00	49,81	-	-
ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΑΠΟΘΗΚΕΥΣΗΣ ΠΕΤΡΕΛΑΙΟΕΙΔΩΝ ΛΤΔ	-	33,88	-27,20	0,27

(β) Κρατικές Επιχειρήσεις που εφαρμόζουν την κυβερνητική πολιτική

Πίνακας 6α: Οικονομικά Στοιχεία

	Υψος Κρατικής Χορηγίας (€ εκ.)	Έσοδα μη συμπεριλαμβανόμενης Κρατικής Χορηγίας (€ εκ.)	Κέρδη προ τόκων, φόρων, και αποσβέσεων (EBITDA) (€ εκ.)	Μισθολόγιο (€ εκ.)	Αριθμός προσωπικού (μόνιμοι, συμβασιούχοι, ωρομίσθιοι)	Πληρωθείσες Συντάξεις (€ εκ.)	Ενεργητικό (Assets) (€ εκ.)	Τακτικές/ Διοικητικές δαπάνες για το 2017 (€ εκ.)	Σύνολο Δαπανών για το 2017 (€ εκ.)	Καθαρό χρέος (€ εκ.)	Τρέχουσες Υποχρεώσεις (€ εκ.)	Μακροπρόθεσμες Υποχρεώσεις (€ εκ.)	Κρατικές Εγγυήσεις (31/12/2017) (€ εκ.)
ΙΔΡΥΜΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ	0,4	0,7	0,2	0,6	16	-	0,3	0,9	0,9	-	0,2	-	-
ΙΔΡΥΜΑ ΠΡΟΩΘΗΣΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ	13,9	0,7	8,2	1,9	46	-	39,0	7,2	7,3	-	1,3	-	-
ΚΥΠΡΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΠΡΟΩΘΗΣΗΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ	2,0	0,0	-0,4	0,4	11	-	1,1	0,6	2,4	-	-	-	-
ΚΥΠΡΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΤΥΠΟΠΟΙΗΣΗΣ	0,8	0,4	0,1	0,7	17	-	2,4	1,0	1,0	-	0,6	-	-
ΣΥΝΟΛΟ	17,1	1,8	8,1	3,6	90	-	42,8	9,7	11,6	-	2,1	-	-

Πίνακας 6β: Κυριότεροι Αριθμοδείκτες

	Κρατική Χορηγία /Σύνολο Εσόδων %	Δαπάνες προσωπικού /Συνολικές Δαπάνες %	Κυκλοφορούν Ενεργητικό /Τρέχουσες Υποχρεώσεις %	Δανεισμός προς ίδια κεφάλαια
ΙΔΡΥΜΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ	38,79	64,09	1,17	-
ΙΔΡΥΜΑ ΠΡΟΩΘΗΣΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ	95,35	25,78	30,17	0,03
ΚΥΠΡΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΠΡΟΩΘΗΣΗΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ	99,01	18,33	-	-
ΚΥΠΡΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΤΥΠΟΠΟΙΗΣΗΣ	66,09	66,35	2,60	0,23

Γ. Ίδρυμα

Το Ίδρυμα Συμφωνική Ορχήστρα Κύπρου ιδρύθηκε από την Κυβέρνηση της Κυπριακής Δημοκρατίας, ως ειδικός μη-κερδοσκοπικός οργανισμός ιδιωτικού δικαίου για θέματα ανάπτυξης και προώθησης της τέχνης της ορχηστρικής μουσικής, της αναβάθμισης της μουσικής ζωής και της μουσικής παιδείας του τόπου και της περαιτέρω εμπλοκής της κοινωνίας στις μουσικές δραστηριότητες. Εργοδοτεί 51 υπαλλήλους και ο ετήσιος προϋπολογισμός του ανέρχεται στα €2,7 εκ. εκ περίπου των οποίων τα €1,8 εκ. καλύπτουν τις τακτικές/ λειτουργικές του δαπάνες. Κύριος χορηγός του Ιδρύματος είναι το Κράτος με κρατική χορηγία ύψους €2,5 εκ., η οποία καλύπτει όλα τα βασικά έξοδα λειτουργίας του Ιδρύματος και των Ορχηστρών.

Δ. Καταπίστευμα

Το Ογκολογικό Κέντρο Τράπεζας Κύπρου αποτελεί καταπίστευμα μεταξύ του Ιατρικού Ιδρύματος Τράπεζας Κύπρου και της Κυπριακής Δημοκρατίας. Η αποστολή του είναι η:

- αντιμετώπιση και θεραπεία του καρκίνου με σύγχρονες μεθόδους,
- συνεργασία με τα κρατικά νοσοκομεία, ιδιωτικές κλινικές και τους συνδέσμους που στηρίζουν τους ασθενείς,
- ανάπτυξη ερευνητικών και εκπαιδευτικών προγραμμάτων και
- ανάπτυξη πρωτοβουλιών και συμμετοχή σε προγράμματα πρόληψης και έγκαιρης διάγνωσης του καρκίνου.

Εργοδοτεί 226 υπαλλήλους και ο ετήσιος προϋπολογισμός του ανέρχεται στα €30,4 εκ. εκ των οποίων τα €30,1 εκ. καλύπτουν μισθούς, τακτικές/ λειτουργικές δαπάνες περιλαμβανομένων και των φαρμάκων. Κύριος χορηγός του Ογκολογικού Κέντρου είναι το Κράτος το οποίο χορηγεί το Ογκολογικό τόσο σε χρήμα όσο και σε είδος (φάρμακα).

Ανάλυση Κινδύνων

Οι δημοσιονομικοί κίνδυνοι που μπορεί να προκύψουν από τη λειτουργία των πιο πάνω οντοτήτων είναι οι ακόλουθοι:

- Για τις οντότητες που πραγματοποιούν εμπορικές δραστηριότητες οι κίνδυνοι προέρχονται κυρίως από:
 - (α) πιθανή μείωση της κερδοφορίας τους θα επιφέρει μείωση των εισοδημάτων για το κράτος είτε αυτά προέρχονται από μερίσματα ή/και καταβολή άμεσων και έμμεσων φορολογιών.
 - (β) σε περίπτωση που πραγματοποιηθεί ζημιά για σειρά ετών είναι πιθανόν να επιβαρύνει τον κρατικό προϋπολογισμό και κατ' επέκταση τις δημοσιονομικές προοπτικές αφού το κράτος είναι πιθανόν να κληθεί να καλύψει τις ζημιές αυτές μέσω κρατικής χορηγίας.
 - (γ) η ζημιογόνα πορεία των οντοτήτων αυτών πιθανόν να επηρεάσει την ρευστότητα τους και κατ' επέκταση την ικανότητα τους για την έγκαιρη αποπληρωμή των υποχρεώσεων τους προς τους πιστωτές τους. Εάν το κράτος έχει εγγυηθεί οποιαδήποτε υποχρέωση προς πιστωτές πιθανόν να κληθεί να καταβάλει το ανάλογο ποσό. Εάν αυτό επισυμβεί θα έχει αρνητικό αντίκτυπο στα δημόσια οικονομικά.
- Η πιθανή αύξηση των λειτουργικών και κεφαλαιουχικών δαπανών από οντότητες που δεν πραγματοποιούν εμπορικές δραστηριότητες (άρα δεν έχουν σημαντικά εισοδήματα) θα επηρεάσει αρνητικά τα δημόσια οικονομικά αφού το κράτος θα κληθεί να καταβάλει αυξημένες χορηγίες.
- Τα αναλογιστικά ελλείμματα των ΝΠΔΔ για κάλυψη των συνταξιοδοτικών ωφελημάτων των υπαλλήλων τους, και ιδιαίτερα των ΝΠΔΔ που καλύπτουν τις δαπάνες τους με κρατική χορηγία.

Μέτρα Μετριασμού Των Κινδύνων

- Συνεχής παρακολούθηση και έλεγχος των οικονομικών αποτελεσμάτων των πιο πάνω οντοτήτων από όλους τους αρμόδιους φορείς.
- Ετοιμασία από τους υπό αναφορά οργανισμούς έκθεσης δημοσιονομικών κινδύνων (για κάθε οργανισμό ξεχωριστά) και ενημέρωση του Διοικητικού Συμβουλίου για λήψη έγκαιρων μέτρων στην περίπτωση που απαιτούνται.

- Τακτή ενημέρωση των ΔΣ για τα οικονομικά τους αποτελέσματα ανά τρίμηνο και εντοπισμό πιθανών κινδύνων που προκύπτουν από τα αποτελέσματα αυτά και εισηγήσεις για μετριασμό των κινδύνων αυτών.
- Ενημέρωση του αρμόδιου Υπουργείου για τα οικονομικά αποτελέσματα του οργανισμού και τους πιθανούς κινδύνους και τις επιπτώσεις που αυτοί επιφέρουν στον οργανισμό ή στην οικονομία γενικότερα και εισηγήσεις με τα μέτρα μετριασμού των κινδύνων.
- Ενημέρωση του Υπουργικού Συμβουλίου για πιθανούς οικονομικούς κινδύνους που αντιμετωπίζει ο οργανισμός.
- Θέσπιση ή/και αναβάθμιση εσωτερικών κανονισμών που αφορούν την εύρυθμη λειτουργία των πιο πάνω οργανισμών.

ΑΡΧΕΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

Πληροφορίες

Οι Αρχές Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΑΤΑ) αποτελούν μέρος της Γενικής Κυβέρνησης. Υπάρχουν 39 Δήμοι εκ των οποίων οι 9 είναι κατεχόμενοι και 487 Κοινοτικά Συμβούλια, εκ των οποίων τα 137 είναι κατεχόμενα. Οι Δήμοι και τα Κοινοτικά Συμβούλια ετοιμάζουν τους δικούς τους προϋπολογισμούς. Οι προϋπολογισμοί των Δήμων εγκρίνονται από κοινού από τους Υπουργούς Εσωτερικών και Οικονομικών και οι προϋπολογισμοί των Κοινοτικών Συμβουλίων από τον Υπουργό Εσωτερικών (Επαρχοί) και τον Υπουργό Οικονομικών σύμφωνα με τον περί Δημοσιονομικής Ευθύνης και του Δημοσιονομικού Πλαισίου Νόμο και τους περί Δήμων και περί Κοινοτήτων Νόμους.

Για κάλυψη των λειτουργικών δαπανών των προϋπολογισμών τους, παραχωρείται κρατική χορηγία, η κατανομή της οποίας γίνεται από το Υπουργείο Εσωτερικών σύμφωνα με πληθυσμιακά κριτήρια.

ΑΤΑ – Δήμοι

Η ανάλυση που ακολουθεί αφορά μόνο τους τριάντα (30) ελεύθερους Δήμους (και όχι τους κατεχόμενους και τις κοινότητες κατεχόμενες και μη). Πρόσθετα, οι Δήμοι έχουν κατηγοριοποιηθεί σύμφωνα με πληθυσμιακά στοιχεία της τελευταίας απογραφής πληθυσμού του 2011.

Για αξιολόγηση των δημοσιονομικών κινδύνων που προέρχονται από τους Δήμους και με βάση τις ελεγμένες οικονομικές τους καταστάσεις ή προκαταρτικές μη ελεγμένες καταστάσεις ετοιμάστηκαν οι πίνακες που ακολουθούν. Ο πρώτος πίνακας παρουσιάζει διάφορα οικονομικά στοιχεία για τα έσοδα, τις δαπάνες, το προσωπικό, κλπ. Με βάση τα στοιχεία του πρώτου πίνακα εξάγονται ορισμένοι αριθμοδείκτες που παρουσιάζονται στον πίνακα β οι οποίοι δίνουν χρήσιμες πληροφορίες για την οικονομική ευρωστία των Δήμων. Οι αριθμοδείκτες αυτοί αφορούν το ύψος της κρατικής χορηγίας σε σχέση με το σύνολο των εσόδων και τις δαπάνες προσωπικού σε σχέση με τις συνολικές δαπάνες.

Σε γενικές γραμμές, οι τριάντα (30) Δήμοι εργοδοτούν 3,348 εργαζομένους όπου ο μεγαλύτερος Δήμος απασχολεί 528 εργαζομένους και ο μικρότερος 10.

Η κρατική χορηγία που παραχωρήθηκε στους Δήμους το 2017 ανήλθε στα €73,6 εκ. Όπως φαίνεται στον πιο κάτω πίνακα η κρατική χορηγία προς τους Δήμους αποτελεί σημαντικό κομμάτι των συνολικών τους εσόδων γεγονός που τους καθιστά ουσιαστικά οικονομικά εξαρτώμενους από το Κράτος.

Το μισθολόγιο καλύπτει το 40% των συνολικών τους δαπανών ενώ οι υπόλοιπες λειτουργικές τους δαπάνες καλύπτουν περίπου το 30%. Κατ' επέκταση οι δαπάνες προσωπικού και οι λειτουργικές δαπάνες αποτελούν το σημαντικότερο ποσοστό των δαπανών των Δήμων. Διευκρινίζεται ότι στις λειτουργικές δαπάνες περιλαμβάνονται και οι δαπάνες που σχετίζονται με την παροχή υπηρεσιών προς τους πολίτες (καθαριότητα, κοινωνικές υπηρεσίες, πολιτιστικές εκδηλώσεις κ.ά.).

Όσον αφορά τις μακροχρόνιες υποχρεώσεις των Δήμων προς την κυβέρνηση και τα άλλα πιστωτικά ιδρύματα αυτές ανέρχονται σε €393,2 εκ. και αφορούν δάνεια που συνάφθηκαν είτε με κυβερνητική εγγύηση είτε χωρίς κυβερνητική εγγύηση για υλοποίηση αναπτυξιακών έργων.

Τέλος, το αναλογιστικό έλλειμμα του ταμείου συντάξεως τους ανέρχεται στα €144 εκ. Το μεγαλύτερο μέρος της οφειλής προέρχεται κυρίως από τους μεγάλους Δήμους.

Πίνακας 1α: Οικονομικά Στοιχεία

Κατηγοριοποίηση Δήμων βάσει του πληθυσμού	Ύψος Κρατικής Χορηγίας (€ 000)	Έσοδα μη συμπεριλαμβανομένης Κρατικής Χορηγίας (€ 000)	Λειτουργικές Δαπάνες (€ 000)	Μισθολόγιο (Συνολικό κόστος εργοδότη) (€ 000)	Κόστος Συντάξεων (€ 000)	Αριθμός προσωπικού (μόνιμοι, συμβασιούχοι, έκτακτοι, αορίστου, ωρομίσθιοι)	Ενεργητικό (Assets) (€ 000)	Σύνολο Δαπανών για το 2017 (€ 000)	Αναλογιστικό (Έλλειμμα)/ Πλεόνασμα (€ 000)
Πληθυσμός κάτω των 10.000	13.028	35.564	19.567	14.463	0.712	542	116.260	44.252	-5.784
Πληθυσμός 10.001 - 30.000	22.105	51.055	25.263	30.266	1.489	926	165.550	65.509	-15.701
Πληθυσμός άνω των 30.001	38.509	96.856	37.667	64.041	9.126	1.880	635.463	162.634	-122.944
ΣΥΝΟΛΟ	73.643	183.475	82.497	108.771	11.327	3,348	917.273	272.395	-144.429

Πίνακας 1β: Κυριότεροι Αριθμοδείκτες

	Κρατική Χορηγία /Σύνολο Εσόδων %	Δαπάνες προσωπικού/ Συνολικές Δαπάνες %
Πληθυσμός κάτω των 10.000	26,81	32,68
Πληθυσμός 10.001 - 30.000	30,21	46,20
Πληθυσμός άνω των 30.001	28,45	39,38

Ανάλυση Κινδύνων

Από τις τελευταίες διαθέσιμες αναλογιστικές μελέτες προκύπτει ότι μεγάλος αριθμός Δήμων παρουσιάζουν αναλογιστικά ελλείμματα στις συντάξεις οπότε σε περίπτωση που Δήμος αδυνατεί να ανταπεξέλθει στις υποχρεώσεις προς τους εργοδοτούμενους του τότε το κράτος θα κληθεί να καλύψει τις υποχρεώσεις αυτές.

Μέτρα Μετριασμού Των Κινδύνων

- Στα πλαίσια της μεταρρύθμισης της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, αναμένεται ότι θα προκύψουν σοβαρές εξοικονομήσεις μέσω της ενοποίησης κοινών υπηρεσιών, της βελτίωσης της αποδοτικότητας και της παραγωγικότητας. Η οικονομική αυτοτέλεια των Δήμων εκτιμάται ότι θα συμβάλει στη μείωση της εξάρτησης των Δήμων από το Κράτος και στην καλύτερη διαχείριση των οικονομικών τους.
- Η περαιτέρω μείωση των λειτουργικών δαπανών και ο περιορισμός αύξησης των δαπανών προσωπικού των ΑΤΑ που αποτελούν το 80% των συνολικών δαπανών τους θα οδηγήσουν στη βελτίωση των οικονομικών τους και στη δυνατότητα πληρωμής των υποχρεώσεων τους προς διάφορους πιστωτές, ειδικά τα δάνεια τα οποία έχουν συνάψει τόσο στο εσωτερικό όσο και στο εξωτερικό για τα διάφορα αναπτυξιακά έργα που εκτελούν ή προγραμματίζουν να εκτελέσουν.
- Με την ανάπτυξη και εφαρμογή αποτελεσματικών μηχανισμών παρακολούθησης των οικονομικών δεδομένων των Αρχών Τοπικής Αυτοδιοίκησης και ειδικά τον έλεγχο των δαπανών.
- Εντατικοποίηση των ενεργειών για είσπραξη των καθυστερημένων οφειλών προς τους Δήμους και παροχή πρόσθετων εργαλείων (νομοθετικών) για τη βελτίωση της εισπραξιμότητας.
- Η ανάπτυξη και εφαρμογή ενός μεσοπρόθεσμου και μακροπρόθεσμου στρατηγικού σχεδίου για πιο ορθολογιστική λειτουργία των Αρχών Τοπικής Αυτοδιοίκησης σύμφωνα με τις οικονομικές δυνατότητες του κάθε Δήμου. Ο κάθε Δήμος ετοιμάζει και υλοποιεί ένα ρεαλιστικό/ορθολογιστικό προϋπολογισμό εντός των οικονομικών του δυνατοτήτων ο οποίος εξετάζεται και εγκρίνεται από το Υπουργείο Οικονομικών σε συνεργασία με το Υπουργείο Εσωτερικών.
- Με σκοπό την πλήρη χρηματοδότηση των Ταμείων Συντάξεων και εξάλειψης των ελλειμμάτων οι Δήμοι θα πρέπει μέσω μακροχρόνιου σχεδιασμού να χρηματοδοτούν το Αναλογιστικό τους Έλλειμμα με ετήσιες καταβολές μέσω των προϋπολογισμών τους. Επίσης οι αναλογιστικές μελέτες θα πρέπει να επικαιροποιούνται μέσα σε εύλογα διαστήματα έτσι ώστε να ενημερώνονται για τη διαφοροποίηση του ύψους της συνεισφοράς τους.
- Από 1/1/2018 το κράτος έχει αναλάβει την αποπληρωμή των οφειλόμενων εγγυημένων δανείων των Δήμων.

ΣΥΜΠΡΑΞΕΙΣ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΤΟΜΕΑ

Πληροφορίες

Οι Συμπράξεις Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα αντιπροσωπεύουν συμβατικά ρυθμισμένες συνεργασίες μεταξύ της Κυβέρνησης και του ιδιωτικού τομέα με σκοπό την παροχή δημόσιων υπηρεσιών, σύμφωνα με τις οποίες οι απαιτούμενοι πόροι υπόκεινται σε κατάλληλη διαχείριση και οι κίνδυνοι που απορρέουν κατανέμονται μεταξύ των εταίρων αναλόγως των αρμοδιοτήτων.

Οι Συμπράξεις Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα της Κυβέρνησης που βρίσκονται σε ισχύ κατά τη διάρκεια του έτους 2017 παρουσιάζονται πιο κάτω:

Λεπτομέρειες	(Α) Αερολιμένες Λάρνακας και Πάφου	(Β) Μαρίνα Λεμεσού	(Γ) Μαρίνα Αγίας Νάπας
Περιγραφή σύμβασης	Ανάπτυξη και διαχείριση των αερολιμένων	Ανάπτυξη, λειτουργία, διαχείριση και εκμετάλλευση μαρίνας	Σχεδιασμός, κατασκευή, χρηματοδότηση, λειτουργία, διαχείριση και εκμετάλλευση μαρίνας
Ημερομηνία υπογραφής συμφωνίας	8.7.2005	Αρχική: 25.1.2008 Συμπληρωματική: 25.1.2010	27.4.2012
Ημερομηνία ισχύος συμφωνίας	12.5.2006	25.1.2008	27.4.2012
Περίοδος ισχύος συμφωνίας	25 έτη	53 έτη (από 25.1.2010) (2)	55 έτη
Διαμοιρασμός κόστους	Διαχειριστής:100%	Διαχειριστής:100%	Διαχειριστής:100%
Πραγματοποιηθέν/ αναμενόμενο κόστος κατασκευής έργου (συνολικό)	Φάση Ι €574,5 εκ.(κατασκευή αερολιμένων – ολοκληρώθηκε)	Φάση Ι €134,3 εκ. (μαρίνα και υποδομές - ολοκληρώθηκε)	Φάση Ι €82,8 εκ. (μαρίνα και υποδομές – σε εξέλιξη)
	Φάση ΙΙ €143,0 εκ. (επέκταση αερολιμένων – δεν ξεκίνησε)	Φάση ΙΙ €216,7 εκ. (οικιστική και εμπορική ανάπτυξη – σε εξέλιξη)	Φάση ΙΙ €137,2 εκ. (οικιστική και εμπορική ανάπτυξη – δεν ξεκίνησε)
	<u>Σύνολο €717,5 εκ.</u>	<u>Σύνολο €351,0 εκ.</u>	<u>Σύνολο €220,0 εκ.</u>

Λεπτομέρειες	(Α) Αερολιμένες Λάρνακας και Πάφου	(Β) Μαρίνα Λεμεσού	(Γ) Μαρίνα Αγίας Νάπας
Καθαρή αξία εισοδημάτων από το έργο (Κυβέρνησης)	(1)	Σταθερό: €51.260 ανά έτος, αναπροσαρμοσμένο κάθε έτος, βάσει του Γενικού Δείκτη Τιμών Καταναλωτή, και αυξημένο κάθε 10 έτη, κατά 3%	Σταθερό: €100.000 ανά έτος (πρώτη πληρωμή μετά το πέμπτο έτος), αναπροσαρμοσμένο κάθε έτος, βάσει του Γενικού Δείκτη Τιμών Καταναλωτή, και αυξημένο κάθε 10 έτη, κατά 3%
	Σταθερό: €3,5 εκ. ανά έτος, αναπροσαρμοσμένο κάθε 2 έτη, βάσει του Γενικού Δείκτη Τιμών Καταναλωτή	Σταθερό: €290.500 ετήσια, αναπροσαρμοσμένο κάθε 2 έτη, βάσει του Γενικού Δείκτη Τιμών Καταναλωτή	
	Μεταβλητό: 33% επί των ακαθάριστων εσόδων του Διαχειριστή	€21,2 εκ. έσοδα από τη μίσθωση οικιστικών μονάδων	Έσοδα από τη μίσθωση οικιστικών μονάδων
	Διαμοιρασμός κερδών βάσει προτύπων απόδοσης		
Εισπράξεις έτους	€49,7 εκ. (3)	€8,3 εκ.	€1,3 εκ.
Πληρωμές έτους	Δ/Ε	Δ/Ε	Δ/Ε
Δικαίωμα (option) ανανέωσης συμφωνίας	Όχι	Όχι	Όχι
Δικαίωμα τερματισμού συμφωνίας	Όχι	Κυβέρνηση (μόνο σε περίπτωση παράβασης των όρων της συμφωνίας)	Κυβέρνηση (μόνο σε περίπτωση παράβασης των όρων της συμφωνίας)

Λεπτομέρειες	(Α) Αερολιμένες Λάρνακας και Πάφου	(Β) Μαρίνα Λεμεσού	(Γ) Μαρίνα Αγίας Νάπας
<i>Κυριότητα έργου κατά τη λήξη της συμφωνίας</i>	Κυβέρνηση (5)	Κυβέρνηση (5)	Κυβέρνηση (5)
<i>Καθορισμός τελών</i>	<p>Αεροναυτικά τέλη: αύξηση μόνο με έγκριση της Κυβέρνησης</p> <hr/> <p>Μη αεροναυτικά τέλη: ελεύθερος καθορισμός, βασισμένος στο κόστος της υπηρεσίας που αφορά</p>	Ελεύθερος καθορισμός από το Διαχειριστή	Ελεύθερος καθορισμός από το Διαχειριστή

Λεπτομέρειες	(Δ) Μονάδα Αφαλάτωσης Νερού Λάρνακας	(Ε) Μονάδα Αφαλάτωσης Νερού Δεκέλειας	(ΣΤ) Μονάδα Αφαλάτωσης Νερού Λεμεσού	(Η) Λιμάνι Λεμεσού
<i>Περιγραφή σύμβασης</i>	Ανακαίνιση, λειτουργία και πώληση νερού	Ανακαίνιση, λειτουργία, συντήρηση και πώληση νερού	Σχεδιασμός, κατασκευή, λειτουργία, συντήρηση και προμήθεια νερού	Ανάπτυξη Λιμένα και παροχή υπηρεσιών υψηλού επιπέδου
<i>Ημερομηνία υπογραφής συμφωνίας</i>	26.1.2012	30.9.2005 και 27.11.2007 (συμπληρωματική συμφωνία)	7.8.2009	25.4.2016
<i>Ημερομηνία έναρξης λειτουργίας</i>	1.7.2015	20.5.2007	1.7.2012	29.1.2017
<i>Περίοδος ισχύος συμφωνίας</i>	27 έτη (2 έτη για ανακαίνιση και 25 έτη για λειτουργία)	22 έτη (2 έτη για ανακαίνιση και 20 έτη για λειτουργία)	23 έτη (3 έτη για κατασκευή και 20 έτη για λειτουργία)	Τμήμα 1: 25 έτη Τμήμα 2: 15 έτη Τμήμα 3: 25 έτη
<i>Διαμοιρασμός κόστους</i>	Διαχειριστής: 100%	Διαχειριστής: 100%	Διαχειριστής: 100%	Διαχειριστής: 100%
<i>Πραγματοποιηθέν/ αναμενόμενο κόστος κατασκευής έργου (συνολικό)</i>	€6 εκ.	€27,8 εκ.	€45,8 εκ.	
<i>Ελάχιστο ποσό πληρωτέο από την κυβέρνηση για κάλυψη κεφαλαιουχικού κόστους για ολόκληρη τη συμφωνία</i>	€12,3 εκ.	€41,7 εκ.	€81,6 εκ.	Δ/Ε

Λεπτομέρειες	(Δ) Μονάδα Αφαλάτωσης Νερού Λάρνακας	(Ε) Μονάδα Αφαλάτωσης Νερού Δεκέλειας	(ΣΤ) Μονάδα Αφαλάτωσης Νερού Λεμεσού	(Η) Λιμάνι Λεμεσού
Εισπράξεις έτους	Δ/Ε	Δ/Ε	Δ/Ε	€27 εκ.
Πληρωμές έτους	€10,2 εκ. (4)	€18,3 εκ. (4)	€12,9 εκ. (4)	Δ/Ε
Δικαίωμα (option) ανανέωσης συμφωνίας	Όχι	Όχι	Όχι	Όχι
Δικαίωμα τερματισμού συμφωνίας	Κυβέρνηση έχει δικαίωμα πρόωρου τερματισμού και εξαγοράς της συμφωνίας	Κυβέρνηση έχει δικαίωμα πρόωρου τερματισμού και εξαγοράς της συμφωνίας	Κυβέρνηση έχει δικαίωμα πρόωρου τερματισμού και εξαγοράς της συμφωνίας	Κυβέρνηση έχει δικαίωμα πρόωρου τερματισμού και εξαγοράς της συμφωνίας
Κυριότητα έργου κατά τη λήξη της συμφωνίας	Κυβέρνηση (5)	Κυβέρνηση (5)	Κυβέρνηση (5)	Κυβέρνηση (5)
Καθορισμός τελών	Σύμφωνα με προκαθορισμένες παραμέτρους (6)	Σύμφωνα με προκαθορισμένες παραμέτρους (6)	Σύμφωνα με προκαθορισμένες παραμέτρους (6)	Ρυθμιζόμενες Χρεώσεις: Καθορισμός ανώτατων ορίων από Αρχή Λιμένων Μη ρυθμιζόμενες Χρεώσεις: Ελεύθερος Καθορισμός

Επεξηγήσεις:

(1) Αρχική εκτίμηση (τιμές 2006): Σταθερό €34,9 εκ, Μεταβλητό €609,1 εκ., Διαμοιρασμού κερδών €129,6 εκ., Σύνολο €773,6 εκ.

(2) Η μίσθωση των οικιστικών μονάδων της Μαρίνας γίνεται για 125 έτη. Οι συμβάσεις μίσθωσης υπογράφονται από τον Ανάδοχο για τα πρώτα 53 έτη και από την κυβέρνηση για τα υπόλοιπα 72 έτη.

(3) Συμπεριλαμβάνονται στα Ενοίκια, Δικαιώματα και Άλλοι Πρόσοδοι (Σημείωση 4 Άλλα Έσοδα). Αποτελούνται από Σταθερό εισόδημα €4 εκ. και Μεταβλητό εισόδημα μείον αποκοπές €45,7 εκ. Σταθερό εισόδημα €1 εκ. και Μεταβλητό εισόδημα €3,5 εκ., που εισπράχθηκαν μέσα στο έτος, αφορούν το έτος 2016. Πέραν των πιο πάνω, στα Έσοδα από Προσφορά Υπηρεσιών και Αγαθών (Σημείωση 4 Άλλα Έσοδα) συμπεριλαμβάνεται ποσό ύψους €3 εκ., από το οποίο τα €0,8 εκ. ήταν σχετικά με το έτος 2016, που εισπράχθηκε από την Κυβέρνηση κατά τη διάρκεια του έτους και αφορούσε παροχή υπηρεσιών από την Πυροσβεστική Υπηρεσία προς το Διαχειριστή. Ποσό ύψους €0,8 εκ., που αφορά παροχή υπηρεσιών για το έτος, εκκρεμεί κατά το τέλος του έτους.

(4) Συμπεριλαμβάνονται στις Λειτουργικές Δαπάνες στο Λογαριασμό Εισπράξεων και Πληρωμών. Δεν υπήρχαν οποιεσδήποτε Εκκρεμείς Υποχρεώσεις για το έτος.

(5) Τα έργα θα πρέπει να περιέλθουν στην Κυβέρνηση με ευθύνη του Διαχειριστή να είναι απαλλαγμένα οποιωνδήποτε ελαττωμάτων.

(6) Το κράτος υποχρεούται κατά το ελάχιστο να αγοράζει μια καθορισμένη ποσότητα αφαλατωμένου νερού ή έχει το δικαίωμα να θέσει τη μονάδα σε εφεδρεία και να καταβάλλει στον Ανάδοχο ένα ελάχιστο ποσό για κάλυψη του κεφαλαιουχικού κόστους. Οι τιμές μονάδας ανά κυβικό μέτρο αναπροσαρμόζονται κάθε τρίμηνο βάσει των ακόλουθων παραμέτρων: (α) δείκτης εργατικών, (β) δείκτης καυσίμων και (γ) πραγματική κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας.

Ενδεχόμενες Υποχρεώσεις

Αερολιμένες Λάρνακας και Πάφου

Σε περίπτωση που ο Ανάδοχος δεν είναι σε θέση να αποπληρώσει τα δάνεια του, η κυβέρνηση έχει υποχρέωση να καταβάλει στους δανειστές του Αναδόχου το 95% των οφειλόμενων δανείων. Σε τέτοια περίπτωση τα περιουσιακά στοιχεία του έργου μεταφέρονται στην κυριότητα της κυβέρνησης.

Μονάδα Αφαλάτωσης Νερού Λάρνακας

Υπάρχει απαίτηση από τον Ανάδοχο για μη κατάλληλη παράδοση από το Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων της μονάδας προς ανακαίνιση. Κατόπιν σχετικής εξέτασης από την ΚΕΑΑ, η διαφορά θα επιλυθεί μέσω της διαδικασίας επίλυσης διαφωνιών (dispute resolution procedures) που προβλέπεται στο Συμβόλαιο.

Μονάδα Αφαλάτωσης Νερού Λεμεσού

Υπάρχει απαίτηση από τον Ανάδοχο για καθυστέρηση στην παραχώρηση του Εργοταξίου. Η απαίτηση εξετάστηκε από την ΚΕΑΑ και απορρίφθηκε.